

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Արարատի մարզի Արարատի համայնքապետարան

«Արարատ համայնքի կոմունալ ծառայություն»

բյուջետային հիմնարկ

ՀՀ Արարատի մարզի Արարատ համայնքի համար
կենտրոնացված կոշտ կենցաղային թափոնների
աղբավայրի

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ
ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Կատարող

«Քոնսեկորդ» ՍՊԸ տնօրեն

Վ. Թևոսյան

ԱՐԱՐԱՏ - 2024

Բովանդակություն

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ _____	4
1. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ _____	5
2. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔԻ՝ ԱՅԴ ԹՎՈՒՄ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՀԱԿԻՃ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ _____	8
2.1 Տեղադիրքը _____	8
2.2 Կլիմայական պայմանները _____	13
2.3 Օդային ավազան _____	16
2.4 Ջրային ռեսուրսներ _____	17
2.5 Հողածածկ _____	19
2.6 Կենսաբազմազանություն _____	20
2.6.1. Բուսականություն _____	20
2.6.2. Կենդանական աշխարհ _____	21
2.7. Տարածաշրջանի վտանգված էկոհամակարգեր, բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ _____	21
2.8. Պատմամշակութային հուշարձաններ և բնության հուշարձաններ _____	22
2.9. Ազդակիր համայնք _____	23
3. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ _____	24
3.1. Ընդհանուր տեղեկատվություն _____	24
3.2. Գոյություն ունեցող իրավիճակի նկարագրություն _____	25
3.3. Տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումներ _____	28
4. ԱՅԼԸՆՏՐԱՆՔԱՅԻՆ ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐԸ _____	30
4.1. Ջրոյական տարբերակ _____	30
4.2. Քննարկվող տարբերակներ _____	30
5. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԿԱՆԽԱՏԵՍՎՈՂ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ _____	31
5.1. Մթնոլորտային օդ _____	32
5.2. Ազդեցություն ջրային ռեսուրսների վրա _____	36
5.3. Աղմուկ և թրթռում _____	37
5.4. Հողածածկ _____	38
5.5. Երթևեկություն _____	38
5.6. Կենսաբազմազանություն _____	38
5.7. Սանիտարապաշտպանիչ գոտի _____	38
5.8. Աղբավայրի փակման ծրագիր _____	39
5.9. Կումուլյատիվ (հավաքական) ազդեցություն _____	40
6. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎՆԱՍԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ _____	41
6.1. Ընդհանուր դրույթներ _____	41
6.2. Մթնոլորտային օդ _____	41
6.3. Ջրային ռեսուրսներ _____	43
6.4. Հողային ռեսուրսներ _____	43

7. ԱՂՏՈՏՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ՆՎԱԶԵՑՄԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԵՎ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ	44
7.1. Ընդհանուր դրույթներ	44
7.2. Հողային ռեսուրսներ	45
7.3. Ջրային ռեսուրսներ	45
7.4. Անբարենպաստ պայմաններում և վթարային իրավիճակներում նախատեսվող միջոցառումները և ծրագրերը	46
7.5. Սոցիալական ազդեցության մեղման միջոցառումներ	48
8. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ ԵՎ ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ	48
8.1. Բնապահպանական կառավարման պլան	48
ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ	50
8.2. Մշտադիտարկումների /մոնիթորինգի/ ծրագիր	52
8.3. Մոնիթորինգի տեխնիկական նկարագրությունը	52
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	54
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. Անշարժ գույքի պետական գրանցման վկայականներ	55
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. Տեղադիրքի կոորդինատային տվյալներ (WGS-84)	67
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3. Փորձագննման հաշվետվություն	73

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Շրջակա միջավայրի վրա մարդկային գործունեության վնասակար ազդեցության կանխման, կենսոլորտի կայունության պահպանման, բնության և մարդու կենսագործունեության ներդաշնակության պահպանման համար կարևորագույն նշանակություն ունի յուրաքանչյուր նախատեսվող գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության ճշգրիտ և լիարժեք գնահատումը: Գործունեության բնապահպանական գնահատումը պետք է ներառի ուղղակի և անուղղակի ազդեցության կանխորոշումը, նկարագրությունը և հիմք հանդիսանա դրանց կանխարգելման կամ հնարավոր նվազեցման պարտադիր միջոցառումների մշակման համար:

Ներկայացվող գործունեության շրջանակներում նախատեսվում է ՀՀ Արարատի մարզի կոշտ կենցաղային թափոնները տեղափոխել Արարատ համայնքի տարածքում գործող աղբավայր: Աղբավայրի շահագործումը իրականացնում է Արարատի մարզպետաչանի «Արարատ համայնքի կոմունալ ծառայություն» բյուջետային հիմնարկը, որը հանդիսանում է սույն գործունեության ձեռնարկողը:

Նախատեսվող գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման (ՇՄԱԳ) հաշվետվությունը մշակված է «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի, ինչպես նաև 2023թ.-ին փոփոխված օրենքի և բնապահպանական ոլորտի այլ նորմատիվատեխնիկական ակտերի համաձայն:

Սույն ՇՄԱԳ հաշվետվությունը նկարագրում է նախատեսվող գործողությունները, ելակետային բնապահպանական և սոցիալական պայմանները:

Դիտարկվել են այլընտրանքային տարբերակները, ներառյալ գրոյական տարբերակը:

Գնահատվել են նախատեսվող գործունեության բնապահպանական և սոցիալական ռիսկերը, որոնց վերլուծության արդյունքում մշակվել են բացասական ազդեցությունը կանխող, նվազեցնող կամ բացառող միջոցառումները:

Աշխատանքների պատշաճ կազմակերպման նպատակով մշակվել է բնապահպանական կառավարման պլան: Մշակված միջոցառումների արդյունավետությունը վերահսկելու համար ներկայացվել է մշտադիտարկումների (մոնիթորինգի) ծրագիր, որում մանրամասն նկարագրված են պատասխանատուները և կատարողները:

Սույն գործունեության ձեռնարկող է «Արարատ համայնքի կոմունալ ծառայություն» ԲՀ: Իրավաբանական հասցեն՝ ՀՀ, Արարատի մարզ, ք. Արարատ, Շահումյան փողոց, շենք 65:

1. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ

Շրջակա միջավայրի պահպանության հարցերին առնչվող ՀՀ օրենքները ներկայացված են ստորև.

ՀՀ Հողային օրենսգիրք (2001)

Հողային օրենսգիրքը սահմանում է տարբեր նպատակների (ինչպիսիք են գյուղատնտեսությունը, քաղաքացիական շինարարությունը, արդյունաբերությունը և հանքարդյունաբերությունը, էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը, փոխակերպումները և հաղորդակցության միջոցները, տրանսպորտը) համար ծառայող պետական հողերի օգտագործման կառավարումը:

Օրենսգիրքը սահմանում է նաև հատուկ պահպանվող տարածքների, անտառային, ջրային և պահուստային հողերը, ինչպես նաև անդրադառնում է հողերի պահպանությանն ուղղված միջոցառումներին, պետական/տեղական ինքնակառավարման մարմինների և քաղաքացիների իրավասություններին:

ՀՀ Ջրային օրենսգիրք (2002)

Հայաստանի Հանրապետությունում ջրային հարաբերությունները կարգավորվում են սույն օրենսգրքով, օրենսգրքից բխող օրենքներով և այլ իրավական ակտերով:

Օրենսգիրքը սահմանում է ջրային ռեսուրսների և ջրային համակարգերի կառավարման, օգտագործման և պահպանության հիմնական սկզբունքները:

ՀՀ Անտառային օրենսգիրք (2005)

Օրենսգիրքը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետության անտառների և անտառային հողերի կայուն կառավարման՝ պահպանության, պաշտպանության, վերականգնման, անտառապատման և արդյունավետ օգտագործման, ինչպես նաև անտառների հաշվառման, մոնիթորինգի, վերահսկողության և անտառային հողերի հետ կապված հարաբերությունները:

ՀՀ Ընդերքի մասին օրենսգիրք (2011թ.)

ՀՀ տարածքում ընդերքօգտագործման սկզբունքներն ու կարգը, ընդերքն օգտագործելիս բնությունը և շրջակա միջավայրը վնասակար ազդեցություններից պահպանության խնդիրները, աշխատանքների կատարման անվտանգության

ապահովման, ինչպես նաև ընդերք օգտագործման ընթացքում պետության և անձանց իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են Հայաստանի Հանրապետության 2011թ. նոյեմբերի 28 ընդերքի մասին օրենսգրով:

Թափոնների մասին ՀՀ օրենք (2004)

Օրենքը կարգավորում է թափոնների հավաքման, տեղափոխման, կուտակման, մշակման, կրկնակի օգտագործման, հեռացման, ծավալի փոքրացման խնդիրներին վերաբերվող իրավական և տնտեսական հարաբերությունները, ինչպես նաև շրջակա միջավայրի, մարդու կյանքի և առողջության վրա դրանց բացասական ազդեցության կանխումը:

Օրենքը սահմանում է թափոնների օգտագործման օբյեկտները, պետական քաղաքականության հիմնական սկզբունքները և ուղղությունները, պետական ստանդարտավորման սկզբունքները, գույքագրումը, վիճակագրական տվյալների ներմուծումը, պահանջների իրականացման մեխանիզմները, թափոնների վերամշակման սկզբունքները, թափոնների պետական մոնիթորինգի իրականացման սկզբունքները, թափոնների քանակի կրճատմանն ուղղված գործողությունները՝ ներառյալ բնօգտագործման վճարները, ինչպես նաև իրավական և ֆիզիկական անձանց կողմից բնությանը և մարդու առողջությանը պատճառված վնասի դիմաց փոխհատուցումը, թափոնների օգտագործումը, պետական մոնիթորինգի իրականացման պահանջները և իրավական խախտումները:

Օրենքը սահմանում է նաև պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, ինչպես նաև իրավաբանական անձանց ու անհատների իրավունքներն ու պարտականությունները:

«Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենք (ընդունված 1994թ., վերջին փոփոխությունը՝ 07.12.2022թ.) - կարգավորում է մթնոլորտային օդի պահպանության իրավական և կազմակերպական հիմքերը՝ ուղղված մթնոլորտային օդի որակի պահպանությանը: Մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի համար բարենպաստ մթնոլորտային օդի որակի ապահովման նպատակով՝ մթնոլորտային օդի պահպանության բնագավառում հասարակական հարաբերությունները:

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք (2014թ., փոփոխված՝ 03.05.2023թ.)

Սույն օրենքը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետությունում ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման, անդրսահմանային ազդեցության գնահատման, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության պետական փորձաքննության, հանրության ծանուցման, հանրային լսումների իրականացման, պետական

փորձաքննական եզրակացության տրամադրման, ուժը կորցնելու, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման, փորձաքննության եւ նախատեսվող գործունեության իրականացման գործընթացներում նախաձեռնողների իրավունքների ու պարտականությունների հետ կապված հարաբերությունները:

Համաձայն օրենքի 12-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 6-րդ կետի բ) ենթակետի. «15000 եւ ավելի բնակչության սպասարկման համար կամ օրական 10 տոննա եւ ավելի աղբ ընդունող աղբավայրերի կառուցում կամ շահագործում կամ կենցաղային թափոնների վերամշակում» գործունեությունը դասվում է «Ա» կատեգորիայի շարքին:

«Աղբահանության և սանիտարական մաքրման մասին» ՀՀ օրենք (2014թ.)

Սույն օրենքը կարգավորում է ՀՀ-ում աղբահանության և սանիտարական մաքրման հետ կապված հարաբերությունները, սահմանում է աղբահանության և սանիտարական մաքրման գործընթացի կազմակերպման սկզբունքները, աղբահանության վճարը, դրա դրույքաչափերը, վճարողների շրջանակը, նրանց իրավունքները և պարտականությունները:

Գործունեությունը կարգավորվում է նաև այլ իրավական ակտերով, որոնցից հիմնականներն են.

«Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին» ՀՀ օրենք

Բուսական աշխարհի մասին ՀՀ օրենք

Կենդանական աշխարհի մասին ՀՀ օրենք

Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին ՀՀ օրենք

Բնապահպանական վերահսկողության մասին ՀՀ օրենք

“Հայաստանի Հանրապետության բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովման մասին” ՀՀ օրենք

“Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման մասին” ՀՀ օրենք

«ՀՀ բույսերի Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 29.01.2010թ.-ի N 72-Ն որոշում,

«ՀՀ կենդանիների Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 29.01.2010թ.-ի N 71-Ն որոշում,

«ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ.-ի N 781-Ն որոշում:

«Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը և հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու և ՀՀ

կառավարության 2006 թվականի հունիսի 20-ի N 1026-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին ՀՀ կառավարության 2 նոյեմբերի 2017 թվականի N 1404-Ն որոշում «ՀՀ բնության հուշարձանների ցանկը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 2008 թվականի օգոստոսի 14-ի N 967-Ն որոշումը:

«Աղմուկն աշխատատեղերում, բնակելի և հասարակական շենքերում և բնակելի կառուցապատման տարածքներում» N2-III-11.3 սանիտարական նորմեր /ընդունված ՀՀ ԱՆ նախարարի 2002թ. մարտի 6-ի N138 հրամանով/:

ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 2009 թվականի դեկտեմբերի 29-ի «Աղբավայրերի նախագծման և շահագործման ձեռնարկը ՀՀ տարածում կիրարկելու մասին» N321 -Ա հրամանը և աղբավայրի կառուցումն ու շահագործումն իրականացնել իրականացնել սույն հրամանի պահանջներով,

ՀՀ Կառավարության 2005 թվականի հունվարի 20-ի «Ջրակոհամակարգերի սանիտարական պահպանման, հոսքի ձևավորման, ստորերկրյա ջրերի պահպանման, ջրապահպան, էկոտոնի և անօտարելի գոտիների տարածքների սահմանման չափորոշիչների մասին» N64-Ն որոշումը և ստորերկրյա ջրերի պահպանությունը ապահովելու նպատակով առաջնորդվել ՀՀ Ջրային օբյեկտների և սույն որոշման պահանջներով:

2. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔԻ՝ ԱՅՂԻ ԹՎՈՒՄ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՀԱԿԻՐՃ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

2.1 Տեղադիրքը

Ներկայացվող գործունեության տարածքը գտնվում է ՀՀ Արարատի մարզի Արարատ համայնքի վարչական տարածքում:

Արարատ համայնքը գտնվում է մարզի հարավային մասում: Սահմանամերձ են Երասխա, Պարույր Սևակ, Զանգակատում, Լանջառ բնակավայրերը: Համայնքի կենտրոն՝ Արարատ քաղաքը գտնվում է մայրաքաղաք Երևանից 42 կմ հարավ-արևելք, և Արաքս գետից 7 կմ արևելք՝ Հայաստան-Թուրքիա սահմանին: Այն Արարատի մարզի կարևոր քաղաքներից է, որը տեղակայված է Երևան-Երասխա մայրուղու վրա, մարզկենտրոն Արտաշատից 19 կմ դեպի հարավ: Հայաստանի արևելյան հատվածում՝ զբաղեցնելով 3,5 քմ կմ տարածք¹:

Աղբավայրը գտնվում է Արարատ քաղաքից մոտավորապես 940 մ, Ավշար գյուղից՝ 2 կմ, Այգեվան գյուղից 2.5 կմ հեռավորության վրա: Աղբավայրի

¹ <https://araratcity.am/>

մոտեցման հիմնական ճանապարհը հողագրունտային ճանապարհ է: Նոր ճանապարհների կառուցում չի նախատեսվում:

Հայցվող տարածքը եզրագծվում է (ARMREF 02) WGS-84 համակարգի կոորդինատներով, որոնք ներկայացված են Հավելված 2-ում:

Աղբավայրի տարածքի կենտրոնական մասի աշխարհագրական կոորդինատները բերված են ստորև.

- 39°51'59.91"N
- 44°42'16.47"E

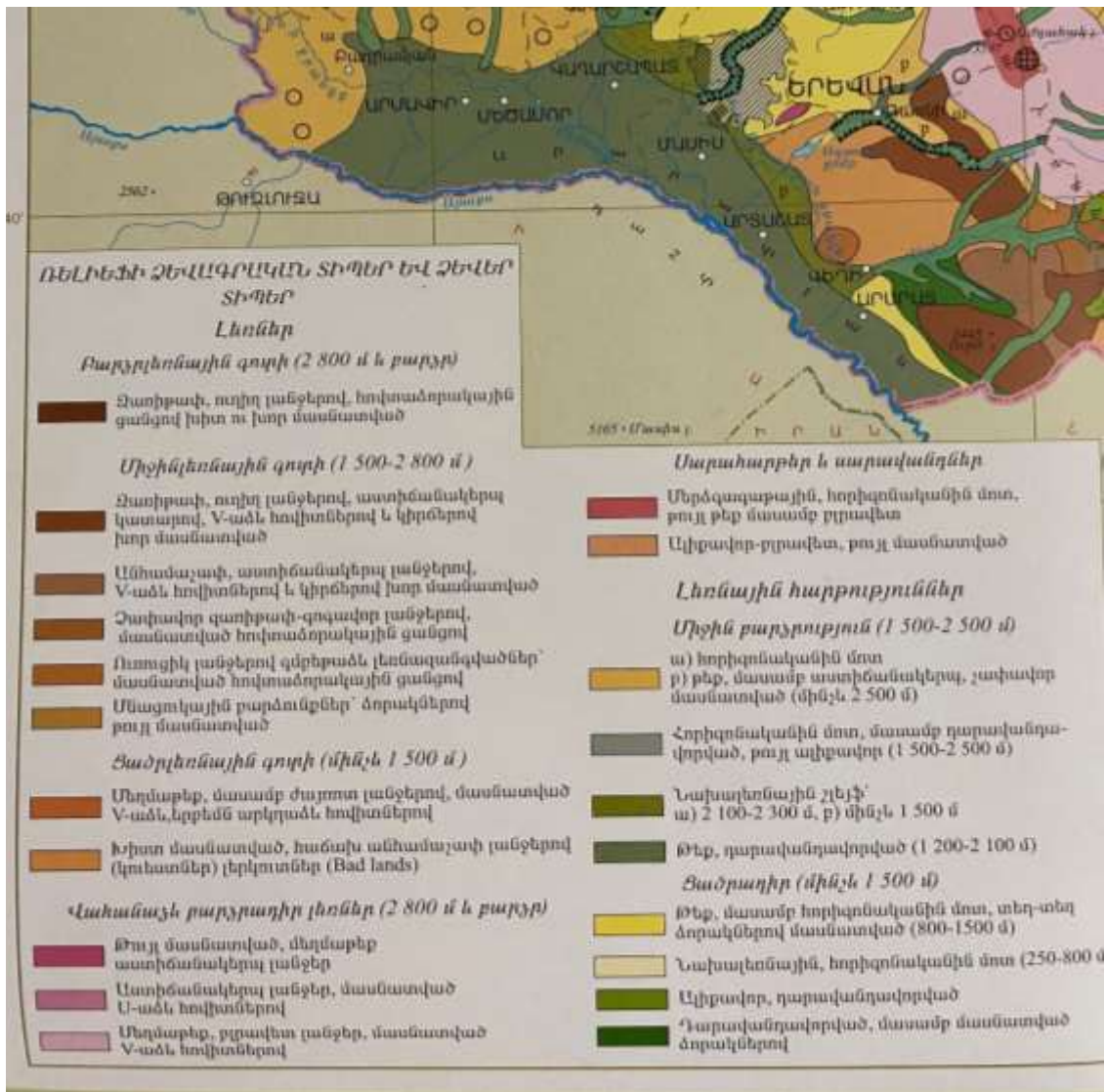
Նկար 1. Տեղանքի իրադրային սխեմա

Ռելիեֆը և գեոմորֆոլոգիական պայմանները

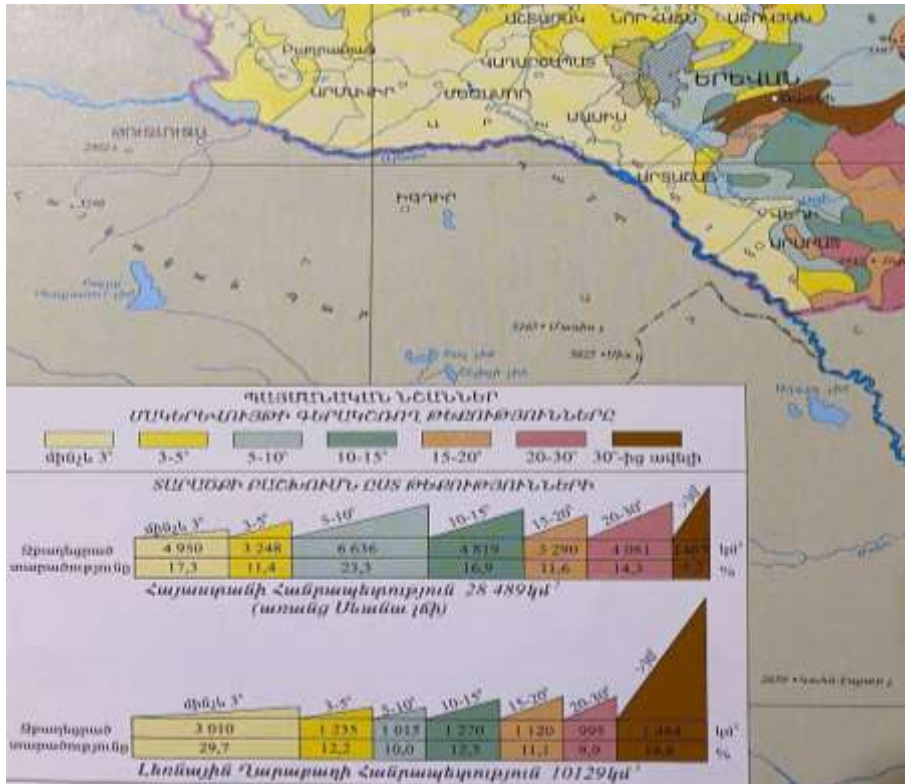
Արարատ քաղաքը գտնվում է ծովի մակարդակից 818 մ բարձրության վրա:

Գեոմորֆոլոգիական տեսանկյունից տարածքի ռելիեֆը կառուցվածքային այլուվիալ-պրոյուվիալ նախալեռնային թույլ թեք տիպի է:

Նախատեսվող գործունեություն տարածքի ռելիեֆը թեք է, մասամբ հորիզոնականին մոտ, տեղ-տեղ ձերակներով մասնատված:

Նկար 2. Ռելիեֆի ձևագրական տիպերը

Նկար 3. Մակերևութի գերակշռող թերություններ

Սեյսմոլոգիա

ՀՀ գտնվում է ակտիվ երկրաշարժային գոտում: Հյուսիսից հարավ առանձնացվում են հետևյալ սեյսմիկ զոնաները. Մերձքուռյան, Սոմխեթա-Ղարաբաղի, Մերձսևանյան, Կապան-Գոգորանի, Ծաղկունյաց-Զանգեզուրի, Երևան-Օրդուբադի, Ուրծ-Վայքի: Հիմնականում նշված զոնաների սահմաններով է անցնում երկրկեղևի խորքային բեկվածքները, որոնցից ամենախոշորն են Սևան-Աբերալի, Շիրակ-Զանգեզուրի և Միջին Արաքսյան /Երևանյան/ բեկվածքները:

Քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2020թ. դեկտեմբերի 28-ի թիվ 102-Ն հրամանով հաստատված՝ ՀՀԸՆ II-20.04.2020թ. Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն. Նախագծման նորմերի սահմանված են չափանիշներ, համաձայն որի, ըստ ուժգնության աճող հաջորդականության առկա են՝ 1, 2, 3 սեյսմիկ գոտիներ, որոնց համար գրունտի հորիզոնական արագացման մեծությունը համապատասխանաբար՝ 300, 400 և 500 սմ/վրկ² է: Նույն հրամանի հավելվածում ներկայացված է ՀՀ բնակավայրերի ցուցակը ըստ սեյսմիկ գոտիների:

Նախատեսվող գործունեության տարածքը և մոտակա բնակավայրերը գտնվում են 1-ին սեյսմիկ գոտում: Հայցվող տարածքին վերագրվում է գրունտի հորիզոնական արագացում՝ $a=300$ սմ/վրկ², $A=0.3g$:

Աղյուսակ 2.1. Օդի ջերմաստիճանը

Բնակավայրի անվանումը	Միջին ջերմաստիճանը ըստ ամիսների, C°												Միջին տարեկան, °C	Բացարձակ նվազագույն, °C	Բացարձակ առավելագույն, °C
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
Արարատ	-3.1	0.2	6.9	13.4	18.1	22.6	26.4	26.0	21.1	13.8	6.2	0.0	12.6	-31.6	42.6

Աղյուսակ 2.2 Օդի խոնավությունը

Բնակավայրի անվանումը	Օդի հարաբերական խոնավությունը ըստ ամիսների, %												Միջին տարեկան	Ամենացուրտ ամսվա օդի հարաբերական խոնավությունը, %		Ամենատաք ամսվա օդի հարաբերական խոնավությունը, %	
														Միջին ամսական	Միջին ամսական, ժամը 15-ին	Միջին ամսական	Միջին ամսական, ժամը 15-ին
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12					
Արարատ	78	71	60	57	55	49	45	46	50	62	72	78	60	78	63	45	32

Աղյուսակ 2.3. Մթնոլորտային տեղումները

Բնակավայրի անվանումը	Տեղումների քանակը միջին ամսական / օրական առավելագույն, մմ												Տարեկան	Տեղումների քանակը նոյեմբեր-մարտ ամիսներին, մմ	Տեղումների քանակը ապրիլ-հոկտեմբեր ամիսներին, մմ
	Ըստ ամիսների														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
Արարատ	17	18	24	36	36	21	10	7	8	18	21	17	233	97	136
	26	34	26	31	34	37	20	31	28	32	35	28	37		

Աղյուսակ 2.4. Չյան ծածկույթը

Բնակավայրի անվանումը	Չյան ծածկույթը			
	Առավելագույն տասնօրյակային բարձրությունը, սմ	Տարվա մեջ ձնածածկույթով օրերի քանակը	Չյան մեջ ջրի առավելագույն քանակ, մմ	Գրունտի սառչման առավելագույն խորությունը, մմ
Արարատ	35	28	61	37

Աղյուսակ 2.5. Քամու պարամետրերը

Բնակավայրի անվանումը	Սամիսներ	Կրկնելիություն, % /միջին արագություն, մ/վրկ ըստ ուղղությունների								Անդրրի կրկնելիությունը,%	Միջին ամսական արագությունը,մ/վ	Գերակշռող ուղղությունը հունիս-օգոստոս ամիսներին	Միջին արագություններից նվազագույնը ըստ ուղղությունների հունիսիսին, մ/վ	Գերակշռող ուղղությունը դեկտեմբեր-ձետրվար ամիսներին	Միջին արագություններից նվազագույնը ըստ ուղղությունների հունվարին, մ/վ
		Հյուսիսային(Հս)	Հյուսիսարևելյան (ՀսԱրլ)	Արևելյան (Արլ)	Հարավարևելյան (ՀվԱրլ)	Հարավ (Հվ)	Հարավարևմտյան (ՀվԱրմ)	Արևմտյան (Արմ)	Հյուսիսարևմտյան (ՀսԱրմ)						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Արարատ	Հունվար	16	3	8	18	10	5	11	29	50	1.3	Հս	2.6	ՀվԱրլ	2.7
		1.9	1.6	1.7	2.7	2.1	1.5	1.9	2.2						
	Ապրիլ	13	4	8	29	15	5	8	18	28	2.3				
		2.7	2.3	2.7	3.4	2.8	2.7	2.4	2.8						
	Հուլիս	18	3	6	14	12	5	10	32	23	2.3				
		2,6	2.7	2.2	2.7	2.2	2.1	2.6	3.0						
Հոկտեմբեր	17	3	8	18	13	4	11	26	39	1.5					
	2.3	1.8	1.7	2.3	2.0	1.9	2.1	2.5							

2.3. Օդային ավազան

ՀՀ տարածքում օդային ավազանի ֆոնային աղտոտվածությունը վերահսկվում է ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանական մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի (այսուհետ՝ ՊՈԱԿ) կողմից: ՊՈԱԿ-ը մշտական վերահսկողություն է կատարում 16 ստացիոնար դիտակայանների միջոցով, որոնցից 6 ստացիոնար դիտակայանում (Երևան և Ալավերդի քաղաքներում) կատարվում են շուրջօրյա ավտոմատ դիտարկումներ:

2022 թվականի ընթացքում մթնոլորտային օդի որակի դիտարկումներ կատարվել են Երևան, Գյումրի, Վանաձոր, Ալավերդի, Հրազդան, Արարատ, Ծաղկաձոր, Կապան, Քաջարան և Չարենցավան քաղաքներում: Որոշվել են մթնոլորտային օդում փոշու, փոշու մեջ մետաղների (մոտ 21 մետաղ), ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի օքսիդների և գետնամերձ օզոնի պարունակությունները: Համաձայն իրականացված արդյունքների 2022 թվականին 2021 թվականի համեմատությամբ քաղաքների մթնոլորտային օդում հիմնականում բարձրացել է ազոտի երկօքսիդի պարունակությունը²:

Արարատ քաղաքում կատարվել են փոշու, ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է 12 դիտակետ և 1 դիտակայան: 2022 թվականին Արարատ քաղաքի մթնոլորտային օդում որոշված նյութերի միջին տարեկան կոնցենտրացիանները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները: Իրականացված դիտարկումների 23%-ում դիտվել է փոշու, 1.3%-ում՝ ծծմբի երկօքսիդի, 3.2%-ում՝ ազոտի երկօքսիդի գերազանցումներ համապատասխան ՍԹԿ-ներից:

Նախորդ տարվա համեմատությամբ ծծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիան նվազել է 25%-ով, փոշու կոնցենտրացիան՝ 4%-ով, ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիան ավելացել է 13%-ով:

2022թ. քաղաքի մթնոլորտի աղտոտվածությունը ըստ փոշու միջինից ցածր մակարդակի է՝ 0.97:

Վերջին 5 տարիների ընթացքում դիտվել է փոշու կոնցենտրացիայի աճման տենդենց: Քաղաքում մթնոլորտային օդի աղտոտման հիմնական աղբյուր է հանդիսանում արդյունաբերությունը:

² <http://www.armmonitoring.am>

Աղյուսակ 2.6. Արարատ քաղաքում մթնոլորտային օդում փոշու միջին տարեկան կոնցենտրացիայի (մգ/մ³) փոփոխությունները, 2018-2022թթ.

Նյութի անվանում	Բնութագրիչ	Տարեթիվ					Տեղեկ
		2018	2019	2020	2021	2022	
Փոշի	Միջին տարեկան կոնցենտրացիա	0.068	0.125	0.083	0.099	0.097	0.003
	Փորձանմուշների քանակ	353	355	338	357	354	

2.4. Ջրային ռեսուրսներ

Տարածաշրջանի հիմնական ջրային զարկերակը Վեդի գետն է:

Վեդին գետ է Հայաստանի Արարատի մարզում՝ Արաքսի ձախակողմյան վտակն է: Սկիզբ է առնում Գեղամա լեռնաշղթայի ծայր հարավում ընկած Մանկունք լեռնագագաթի հարավարևելյան լանջերի՝ մոտ 2700 մ բարձրություններից: Հոսքի ընդհանուր ուղղությունը հարավարևմտյան է: Վերին հոսանքում գետն ունի լեռնային բնույթ: Ստորին հոսանքում անցնում է Արարատյան հարթավայրով ու թափվում Արաքսը Եղեգնավան գյուղից մոտ 2 կմ հարավ՝ ծովի մակարդակից մոտ 810 մ բարձրության վրա: Վեդիի երկարությունը 58 կմ է, ջրահավաք ավազանի մակերեսը 633 կմ², որի մի մասը մտնում է Խոսրովի անտառ արգելոցի մեջ: Խոշոր վտակներից են Մանկունքը, Սպիտակաջուր, Խոսրովը, Շաղափը ու Կոտուցը (Կետուզայ) (վտակները ներկայացված են ըստ Վեդիի մեջ թափվելու հերթականության):

Ջրի միջին տարեկան ծախսը մոտ 2,3 մ³/վրկ է, հոսքը՝ մոտ 72 միլիոն մ³: Մնումը հիմնականում հալոցքային (47%), ստորերկրյա (42%) ու անձրևային է: Հորդանում է մարտից մինչև հունիս, որի ընթացքում ձևավորվում է տարեկան հոսքի 70%-ը: Ջուրը օգտագործվում է գյուղատնտեսական նպատակներով: Սակավաջուր տարիներին ու ոռոգման շրջանում գետը հաճախ Արաքսին չի հասնում³:

ՀՀ տարածքում ջրային ռեսուրսների ֆոնային աղտոտվածությունը ևս վերահսկվում է «Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ կողմից:

ՀՀ կառավարության կողմից՝ «Կախված տեղանքի առանձնահատկություններից, յուրաքանչյուր ջրավազանային կառավարման տարածքի ջրի որակի ապահովման

³ <https://hy.wikipedia.org/>

նորմերը սահմանելու մասին» որոշմամբ (ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունվարի 27-ի N 75 Ն որոշում): ՀՀ-ում մակերևութային ջրերի որակի գնահատման համակարգը ջրի քիմիական որակի յուրաքանչյուր ցուցանիշի համար տարբերակում է կարգավիճակի հինգ դաս՝ «գերազանց» (1-ին դաս), «լավ» (2-րդ դաս), «միջակ» (3-րդ դաս), «անբավարար» (4-րդ դաս) և «վատ» (5-րդ դաս): Ջրի քիմիական որակի ընդհանրական գնահատականը ձևավորվում է վատագույն որակ ցուցաբերող ցուցանիշի դասով:

Մակերևութային ջրերի մոնիթորինգի դիտացանցում ընդգրկված է Հանրապետության 6 ջրավազանային կառավարման տարածքի (Հյուսիսային, Ախուրյան, Հրազդան, Սևան, Արարատյան, Հարավային) ջրային օբյեկտների (գետեր, ջրամբարներ, Արփա-Սևան ջրատարը և Սևանա լիճը) 131 դիտակետ: Ջրի որակը բնութագրվում է ֆիզիկաքիմիական՝ մինչև 45 ինդիկատորային ցուցանիշով (հիմնական անիոններ և կատիոններ, սնուցող նյութեր, ծանր մետաղներ, առաջնային օրգանական աղտոտիչներ), տարեկան 5-12 անգամ հաճախականությամբ:

2022 թվականի տվյալների համաձայն ՀՀ գետերի դիտակետերի 10%-ում ջրի որակը գնահատվել է 2-րդ դաս («լավ» որակ), 39%-ում՝ 3-րդ դաս («միջակ» որակ), 18%-ում՝ 4-րդ դաս («անբավարար» որակ) և 33%-ում՝ 5-րդ դաս («վատ» որակ):

Արարատյան ջրավազանային կառավարման տարածք (ՁԿՏ)

Վեդի գետի ջրի որակը Ուրցաձոր գյուղից վերև հատվածում գնահատվել է «լավ» (2-րդ դաս), Արարատ քաղաքից ներքև՝ «վատ» (5-րդ դաս)՝ պայմանավորված նիտրիտ իոնով, մանգանով և այլումիով: Գետի մոտակա հատվածի հեռավորությունը աղբավայրից ուղիղ գծով կազմում է 2.5 կմ:

Նկար 5.

2.5. Հողածածկ

Հողը բնական գոյացություն է, կազմված ծագումնաբանորեն իրար հետ կապված հորիզոններից, որոնք ձևավորվել են երկրի կեղևի մակերեսային շերտերի վերափոխման հետևանքով՝ ջրի, օդի և կենդանի օրգանիզմների ներգործության շնորհիվ: Հողը երկրակեղևի մակերեսային փխրուն շերտն է, որը փոփոխվում է մթնոլորտի և օրգանիզմների ազդեցությամբ, լրացվում է օրգանական մնացուկներով: Հողառաջացնող գործաններն են աշխարհագրական, գեոմորֆոլոգիական, կլիմայական պայմանները, լանդշաֆտը, բուսական և կենդանական աշխարհի և մարդու ներգործությունը:

Տարածաշրջանում հողածածկը հիմնականում կիսաանապատային, գորշ տիպիկ մնացորդային կարբոնատային տեսակի է: Հողերի էրոզվածությունը VI կարգի է՝ 70%-ից ավել:

Անմիջապես աշխատանքների տեղամասերում հողածածկը վնասված է, տարածքը մասնակիորեն ծածկված է անկազմակերպ եղանակով բերված աղբով:

Նկար 6. Հողային տիպեր

Անմիջապես ներկայացվող տարածքում հողերի ադոտովածությունը որոշելու համար կատարվել է նմուշառում՝ գործունեության տարածքի մի քանի կետերից, նմուշը ընդհանրացվել է և տեղափոխվել ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոոլերնութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ լաբորատորիա:

Լաբորատոր անալիզի պատասխանները ներառվել են Հավելված 2-ում:

2.6. Կենսաբազմազանություն

Արարատ քաղաքի և դրա մերձավոր տարածքների կենսաբազմազանությունը ձևավորվել է ինչպես սեփական աշխարհագրական դիրքի, բնակլիմայական, ռելիեֆային և լանդշաֆտային պայմանների, այնպես էլ մերձավոր տարածքների ֆլորիստական շրջանների բուսական և կենդանական աշխարհների ազդեցության ներքո:

Բուսական աշխարհը սերտ կապված է բնակլիմայական, մորֆոլոգիական, աշխարհագրական և այլ պայմանների հետ, որոնք հստակեցնում են և կանոնավոր կերպով տարանջատում տարբեր տիպի ֆլորաների սահմանները: Համաձայն Ս. Դալի կենդանական աշխարհի տարածման սահմանները ավելի անորոշ են ու աղոտ, ավելի լայն և դժվար են սահմանազատվում շնորհիվ իրենց շարժունակության և ապրելաձևի առանձնահատկությունների (բնակալում, նստակյաց կամ չվող կենսակերպ, արտազոնալ բնակատեղերի առատություն):

2.6.1. Բուսականություն

Տարածքը իրենից ներկայացվում է կիսաանապատային չոր բուսականությամբ:

Բուսականության հիմնական ֆոնը օշինդրային և հազարատերևուկային կիսաանապատային համակեցությունն է՝ Օշինդր բուրավետ (*Artemisia fragrans*) և Հազարատերևուկ նեղատերև (*Achillea tenuifolia*) տեսակների գերակշռության

Բուսաաշխարհագրական առումով հետազոտվող տարածքը գտնվում է Երևանի ֆլորիստիկ շրջանի սահմանում: Բացի ֆոնային տեսակներից, բնական կիսաանապատային բուսականությունը հարուստ է բարդաձողկավորների այլ տեսակներով (*Helichrysum armenium* - Անթառամ հայկական, *Xeranthemum squarrosum* - Անմեռուկ չոված, *Chondrilla juncea* - Խիժաճարճատուկ կնյունանման և այլն), հացազգիների ընտանիքին պատկանող տեսակների մեծ քանակով (*Aegilops cylindrica* - Այծակն գլանաձև, *Bromus japonica* – Ցորնուկ ճապոնական, *Taeniatherum crinitum* - Երիզաքիստ երկարամազ, *Poa bulbosa* – Դաշտավլուկ սոխուկավոր), Խաչաձողկավորներին պատկանող *Lepidium vesicarium* - Կոտեմ բշտիկավոր տեսակով և այլն:

Համաձայն ՀՀ բույսերի Կարմիր գրքի տվյալների, տարածաշրջանում գրանցված են մի շարք բուսատեսակներ, մասնավորապես՝ Օջան Օջեի (*Salsola aucheri*), Օջան Թամամշյանի (*Salsola tamamschjanae*), Օջան թաղիքային *Salsola tomentosa*), Տանձենի Ֆյոդորովի (*Pyrus theodorovi Mulk*), Խոնդատ մերկացողուն (*Verbascum nudicaule*), Կարմրան ութառեջ (*Tamarix octandra*), Վարդատերեփուկ Իլլինի (*Amberboa iljiniana Grossh*),

Անմիջապես ներկայացվող տարածքում նշված բուսատեսակներից որևի մեկի վերաբերյալ գրականության տվյալներ չկան: Բացի դա տարածքում առկա է մարդկային գործոն՝ տեղ-տեղ առկա են անկազմակերպ եղանակով բերված աղբի կույտեր:

2.6.2. Կենդանական աշխարհ

Տարածքում կենդանական աշխարհը ներկայացված է սակավաթիվ տեսակներով: Հանրապետության տարածքում լայնորեն տարածված ռեսակներից կարող են հանդիպել երկկենցաղներից Փոփոխական դողոշը (*Bufo variabilis*), որը նախկինում հայտնի էր Կանաչ դողոշ անունով: Այս տարածքում հանդիպող հավանական տեսակներից է նաև՝ Փոքրասիական ճագարամուկը (*Allactaga williamsi Thomas*), Անդրկովկասյան կուրամկնիկ (*Ellobius lutescens Thomas*), Պարսկական ավազամուկ (*Meriones persicus*):

Տարածքում հանդիպում են նաև սողուններ (Շտրաուխի մողեսիկ-*Eremias strauchi Kessler*), թռչուններ (Կապույտ քարակեռնեխ - *Monticola solitarius*, Սևախայտ քարաթռչնակ - *Oenanthe hispanica*, Տնային ճնճղուկ - *Passer domesticus*), կաթնասուններ (Գորշ նապաստակ - *Lepus europaeus Pallas*, Թփուտային դաշտամուկ - *Microtus majori*, Սովորական աղվես - *Vulpes vulpes*)

Պետք է նշել, որ աղբավայրի տարածքի հողածածկը խախտված է և այստեղ բացակայում են վայրի կենդանիների բնակատեղիները:

2.7. Տարածաշրջանի վտանգված էկոհամակարգեր, բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ

Դիտարկվող տարածքը չի առնչվում բնապահպանական տեսանկյունից խոցելի կամ բնության հատուկ պահպանվող տարածքների հետ:

Տարածաշրջանի բնական էկոհամակարգի, դրա բաղադրիչների, բուսական ու կենդանական տեսակների պահպանությունը, բնականոն զարգացումը, վերարտադրությունն ու կայուն օգտագործումը ապահովելու նպատակով տարբեր ժամանակահատվածներում շրջակա տարածքներում կազմակերպվել են մի շարք բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ:

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2014 թվականի սեպտեմբերի 14-ի «Հայաստանի Հանրապետության բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռազմավարությունը, պահպանության և օգտագործման բնագավառում պետական ծրագիրը և միջոցառումները հաստատելու մասին» N 1059 որոշման, ՀՀ Արարատի մարզում գտնվում է «Խոսրովի անտառ» պետական արգելոցը, «Գոռավանի ավազուտներ» և «Խոր վիրապ» պետական արգելավայրերը:

Նախատեսվող գործունեության տարածքին առավել մոտ գտնվում է «Գոռավանի ավազուտներ» պետական արգելավայրը, որը գտնվում է ավելի քան 2 կմ հեռավորության վրա:

2.8. Պատմամշակութային հուշարձաններ և բնության հուշարձաններ

Բնության հուշարձանը գիտական, պատմամշակութային և գեղագիտական առանձնահատուկ արժեք ներկայացնող բնական օբյեկտ է, որի պահպանության ռեժիմը սահմանվում է ՀՀ «Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» օրենքի 19-րդ հոդվածի պահանջներով:

ՀՀ կառավարության 2008 թ. օգոստոսի 14-ի թիվ 967-Ն «Հայաստանի Հանրապետության բնության հուշարձանների ցանկը հաստատելու մասին» որոշմամբ հաստատվել է ՀՀ տարածքում գտնվող բնության հուշարձանների ցանկը: Ցանկում ընդգրկված են երկրաբանական, ջրաերկրաբանական, ջրագրական, բնապատմական և կենսաբանական բնության հուշարձաններ: Նշված որոշման համաձայն Արարատ քաղաքի տարածքում է գտնվում «Աղակալած ճահճուտ» (Արարատի մարզ, քաղ. Արարատ, հանքային աղբյուրների մոտ, ծ.մ-ից մոտ 850 մ բարձրության վրա) կենսաբանական հուշարձանը, որը սակայն չի առնչվում նախատեսվող գործունեության տարածքի հետ:

ՀՀ Կառավարության 2004թ. հունվարի 24-ին թիվ 65 որոշմամբ Արարատի մարզի հուշարձանների պետական ցանկում Արարատ քաղաքում հաշվառվել են հետևյալ պատմամշակութային հուշարձանները, որոնք գործունեության իրականացման արդյունքում ազդեցության չեն ենթարկվի, քանի որ գտնվում են զգալի հեռավորության վրա:

Արարատ քաղաք

ԴԱՍԲԱՐԱՆԱԴԱՇ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հս	ձգվող ժայռոտ բլրաշղթայի վրա
ՀՈՒՇԱՐՁՆ ԱՂԲՅՈՒՐ ՍԵՐՈՒՐ	1992 թ.	ք. մ.	քանդ.՝ Ի. Գրիգորյան
ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՍԱՐՏՈՒՄ ՋՈՂՎԱԾՆԵՐԻՆ	1985 թ.	ք. մ.	քանդ.՝ Ս. Մեիրաբյան Ճարտ-ներ՝ Ս. Դերձյան Օ. Բերբերյան Լ. Խաչատրյան

2.9. Ագոակիք համայնք

Արարատի մարզը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքի հարավ-արևմուտքում:

Մարզը հյուսիս-արևմուտքից սահմանակից է Արմավիրի մարզին, հյուսիսից՝ Երևան քաղաքին և Կոտայքի մարզին, արևելքից՝ Գեղարքունիքի և Վայոց ձորի մարզերին, հարավից՝ Ադրբեջանին, իսկ հարավարևմուտքից, պետական սահմանով՝ Թուրքիային:

Արարատի մարզը հանրապետության տնտեսապես զարգացած մարզերից է: 2022թ. մարզի տնտեսության հիմնական ոլորտների տեսակարար կշիռները ՀՀ տնտեսության համապատասխան ոլորտների ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն 11.2 %,
- գյուղատնտեսություն 14.7 %,
- շինարարություն 5.8 %,
- մանրածախ առևտուր 3.8 %,
- ծառայություններ 1.6 %:

Տնտեսության հիմքը գյուղատնտեսությունն է, որը հիմնականում մասնագիտացած է խաղողագործության, պտղաբուծության և բանջարաբուծության մեջ:

Արարատի մարզի տարածքով է անցնում հանրապետական նշանակության Երևան-Երասխ երկաթուղին: Արդյունաբերության առաջատար ուղղությունները սննդամթերքի, ծխախոտային արտադրատեսակների, խմիչքների արտադրություններն են, ինչպես նաև հիմնային մետաղների արտադրությունն այլ ոչ մետաղական հանքային արտադրատեսակների արտադրությունը: Մարզի բազմաձյուղ արդյունաբերության հիմնական ուղղությունը մշակող արդյունաբերությունն է:

Արարատ քաղաքը (2023թ. տարեսկզբին՝ 20.5 հազ. մարդ) հիմնադրվել է 1936թ.-ին: Տեղակայված է Երևան-Նախիջևան ճանապարհի վրա, Երևան քաղաքից մոտ 48 կմ հարավ-արևելք: Մարզկենտրոնից ունի 19 կմ հեռավորություն:

Հայտնի է որպես արդյունաբերական կենտրոն: Այստեղ գտնվում է հանրապետության երկու ցեմենտի գործարաններից մեկը, որը ստեղծվել է տեղի կրաքարի հարուստ հանքավայրի հիման վրա: Քաղաքում կան նաև գինու-կոնյակի և պահածոների արդյունաբերության ձեռնարկություններ, որտեղ արտադրվում է գինի, կոնյակի սպիրտ, մրգերի, բանջարեղենի պահածոներ: Ունի զարգացած գյուղատնտեսություն: Այստեղ գյուղատնտեսական հողահանդակներում մեծ բաժին ունեն խաղողի, պտղատու այգիները, վարելահողերը:

Զբաղվում են պտղաբուծությամբ, խաղողագործությամբ, բանջարաբուծությամբ, ինչպես նաև կաթնամսատու ուղղության անասնապահությամբ, թռչնաբուծությամբ:

Ունի դպրոցներ, գրադարաններ, մանկապարտեզներ, երաժշտական դպրոց, հիվանդանոց, պոլիկլինիկա, կապի հանգույց:

Արարատ գյուղը (մակերես՝ 44.11կմ², բնակչություն՝ 8043 մարդ)⁴ գտնվում է Երևան-Նախիջևան մայրուղու վրա: Մարզկենտրոնից գտնվում է 20 կմ հեռավորության վրա:

Գյուղը տեղադրված է ծովի մակարդակից 856 մ բարձրության վրա: Կլիման չոր, խիստ ցամաքային է: Գյուղում կան կվարցի և օնիքսային սև մարմարի պաշարներ, որի մշակումից ստացվում է դեկորատիվ սալիկներ:

Գյուղն ունի 3 դպրոց, մանկապարտեզ, կապի հանգույց, ամբուլատորիա, Սպարապետի անվան թանգարան:

Տնտեսության հիմնական ճյուղը գյուղատնտեսությունն է, համախառն բերքի մեծ մասը տալիս է բուսաբուծությունը: Բնակչությունը զբաղվում է նաև այգեգործությամբ, խաղողագործությամբ, դաշտավարությամբ, բանջարաբուծությամբ: Մշակում են ջերմասեր բանջարաբուստանային կուլտուրաներ՝ լոլիկ, տաքդեղ, սմբուկ, ձմերուկ, սեխ, ինչպես նաև հացահատիկ: Զբաղվում են նաև կաթնամսատու անասնապահությամբ, մեղվաբուծությամբ:

3. ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

3.1. Ընդհանուր տեղեկատվություն

Աղբավայրը սանիտարական կառույց է, որը նախատեսված է կոշտ կենցաղային թափոնների պահեստավորման, մեկուսացման և հեռացման /թաղման/ համար՝ ապահովելով պաշտպանություն հողի, մթնոլորտի, մակերևութային և ստորերկրյա ջրերի աղտոտումից, կանխելով պաթոգենների, կրծողների և միջատների տարածումը:

Ներկայացվող տարածքի մակերեսը՝ 6.06 հա: Տարածքի նպատակային նշանակությունը՝ կոմունալ ենթակառուցվածքների օբյեկտների, օգտագործման նպատակը՝ աղբավայր (վկայականները կցվում են հաշվետվությանը):

⁴ <http://ararat.mtad.am/>

Ինչպես ՀՀ գրեթե բոլոր համայնքներում, այնպես էլ Արարատի համայնքում բացակայում է աղբի և թափոնների կառավարման համակարգերը: Համակարգի բացակայությունը առաջացնում է մի շարք հիմնախնդիրներ:

Աղբավայրում նախատեսվում է ընդունել բնակչության կողմից սպառման գործընթացում բնակելի տարածքներում առաջացած, սանիտարական մաքրման արդյունքում առաջացած (համայնքի սան. մաքրման ծառայության կողմից հավաքված և աղբավայր տեղափոխված), իրավաբանական անձանց և անհատ ձեռնարկատերերի գործունեության ընթացքում առաջացած թափոնները, որոնք բաղադրությամբ նման են կոշտ կենցաղային թափոնների:

Աղբահանությունը իրականացվելու է համայնքի բնակավայրերից, մասնավորապես՝ քաղաք Արարատը և ՈԿՖ Բանավան, գյուղ Արարատ:

Համայնքում հիմնական աղբահանությունը իրականացվում է «Արարատ համայնքի կոմունալ ծառայություն» ԲՀ-ի միջոցով: Նախատեսվում է աղբահանության համար օգտագործել հետևյալ տեխնիկական միջոցները՝ ZIL MMZ - 45021/բեռնատար/, ZIL MMZ - 4502/բեռնատար/, ZIL MMZ-554M /բեռնատար/, ZIL 433352 /բեռնատար/, GAZ - 33098-837/աղբահան/, GAZ - 330900-1354 /աղբահան/:

Բնակավայրերում աղբը հավաքվում է աղբարկղերում և ըստ կուտակման տեղափոխվելու է աղբավայր: Որոշակի ժամանակացույց չկա: Աղբի կանոնակարգված տեսակավորում չի կատարվում, սակայն բնակիչներից ոմանք փաստացի առանձնացնում և հանում են մետաղների, որոշ պլաստիկ իրերի և մի քանի այլ մնացորդներ:

Քաղաքաշինական նորմերով կենցաղային թափոնների փոքր աղբավայրերի համար նախատեսված սանիտարապաշտպանիչ գոտին կազմում է 500մ: Փաստացի այդ սահմաններում որևէ բնակավայր, սպասարկման կամ հանրային այլ օբյեկտներ չկան: Մոտակա բնակելի տունը գտնվում է մոտավորապես՝ 860մ հեռավորության վրա:

Աղբավայրի շառայման ժամկետը կախվախ է ՀՀ ՏԿԵ նախարարության կողմից իրականացվող աղբահանության ծրագրերի: Եթե Արարատի կոշտ կենցաղային թափոնների աղբավայրի ներգրավումը նշված ծրագրերում չիրականացվի, աղբավայրի ծառայման ժամկետը կարող է լինել 15 – 20 տարի:

3.2. Գոյություն ունեցող իրավիճակի նկարագրություն

Ներկայում աղբավայրի համար հատկացված տարածքը մասնակիորեն ծածկված է անկազմակերպ եղանակով բերված աղբով: Տարածքը հարթ չէ, առանձին մասերում առկա են բլրանման հատվածներ, որոնց վրա կան մի քանի փոքր թփերով ծածկված տեղամասեր: Ծառեր չկան:

Տարածքի որոշ մասերում առկա է բերրի հողաշերտ, որոնց հզորությունը տատանվում է 8 – 20 սմ սահմաններում:

Աղբի տակ գտնվող տեղամասերում գործնականում բերրի հողաշերտ չի պահպանվել:

Ստորև բերված են մի քանի լուսանկարներ.

Նկար 7. Աղբավայրի ընդհանուր տեսարանը

Նկար 8. Աղբի առկա կուտակումները

Նկար 9. Բլրային տեղամասերը:

Աղբավայրի տարածքում առկա են պահակակետ, ջրի պահեստավորման բաքեր, կենցաղային շինություն, որտեղ կան սալիկապատ սանհանգույցներ, հանգստի և սննդի ընդունման սենյակներ, ինչպես նաև առանձին շինություն, որը կառուցվել էր աղբի տեսակավորման համար, սակայն երբեք չի գործել ֆինանսների պակասի պատճառով:

3.3. Տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումներ

Աղբավայրում իրականացվում է օրական 9 տոննա /9030կգ/ կենցաղային և սանիտարական մաքրման արդյուքում առաջացած թափոնների ընդունում և պահեստավորում /թաղման/ համար: Ծառայությունը մատուցվելու է Արարատի մարզի Արարատ քաղաքին և ՈԿՖ Բանավան, գյուղ Արարատին:

Աղբավայրի թափոնների տարածքը կազմում է 6.06 հա: Նախատեսված տարածքն ամբողջությամբ կշահագործվի փուլ առ փուլ՝ կապված նաև ռելիեֆային առանձահատկություններով: Պետք է նշել, որ տեղանքում գրունտային ջրեր չեն հայտնաբերվել:

Համայնքը նախատեսում է իրականացնել բնակչության հետ տարվող աշխատանքներ, աղբահանության և տեսակավորման համակարգ, աղբավայրերի ենթակառուցվածքների բարելավում:

Ներկայումս աղբավայրի տարածքում առկա են անկանոն ձևով տեղադրված աղբի մի քանի կույտ: Աղբավայր են տեղափոխվում բազմաթիվ տեսակի թափոններ և աղբի տեսակներ, որոնց թիվը հասնում է մի քանի հարյուրի:

Հիմնական տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումներն են.

- Առաջին փուլում կիրականացվի անկանոն ձևով տեղադրված աղբի հավաքում և տեղափոխում,
- Աղբավայրը կցանկապատվի մետաղական ցանցով,
- Առկա և նոր ստացվող աղբի տեղափորման համար աղբավայրում փորվում են բջիջներ՝ 10 – 12 մ² մակերեսով և 2.5 մ խորությամբ,
- Բջիջների հատակը կկապապատվի կամ կտեղադրվեն գեոմեմբրանային ծածկեր: Հաշվի առնելով հողի կավի բարձր պարունակությունը, նախընտրվելու է առաջին տարբերակը,
- Պահանջվող 2.5 մետրը բարձրության ապահովման և խտության ստուգման նպատակով տեղադրվում են չափման սյուներ /ռեպետներ/,
- Կկառուցվեն ստորգետնյա առվակներ/ավազաններ դեպի ցածրադիր վայրեր
- Բոլոր բջիջները կմիացվեն նախատեսվող առվակներին/ավազանին ստորգետնյա պլաստիկ խողովակներով/
- Ջովածքը հավաքվում է աղբավայրի ցածրադիր գոտում նախատեսվող առվակներում/ավազանում: Այստեղ նաև հավաքվում են անձրևաջրերը:
- Ավազանը կկազմակերպվի աղբավայրի ցածրադիր վայրում՝ օգտագործելով բնական իջվածքները: Ավազանի ծավալը նախատեսված է 100 – 120 մ³,
- Աղբավայրը կունենա մուտքի և ելքի հսկիչ կետ,

- Մեքենաների անիվների ախտահանման կետ, /մեքենաների ելքի դեպքում կատարվում է անիվների պարտադիր ախտահանում ԼԻԶՈԼ տեսակի 3% նյութով /, որի արդյունքում արտահոսք չի առաջանում,

- Չոր ամառային սեզոններին թափոնները խոնավացվում են, բարձրացնելով դրանց խտացման հզորությունը, հրդեհները կանխելու համար: 1մ³ թափոնի համար ջրի մոտավոր ծախսը 10 լիտր է: Խոնավացումը նախատեսվում է իրականացնել վերը նշված ավազանում հավաքվող ջրով,

- Անհրաժեշտության դեպքում, նախնական պահանջով, հնարավոր է թափոններ ընդունել հանգստյան օրերին և տոն օրերին:

- Աղբավայրում նախատեսված է տեղադրել պահուստային ջրի տարողություն:

Նախատեսվող աշխատանքները կսկսեն անմիջապես համապատասխան թույլտվություններ ստանալուց հետո և կիրականացվեն աղբի ընդունման հետ համատեղ, շինարարության առանձին ժամկետ չի նախատեսվում:

Սկզբնական աշխատանքները կներառեն ցանկապատի տեղադրում ցանցի տեսքով, առկա աղբի կուտակում որոշակի հատվածում, առաջին բջիջի փորում, լցում և ծածկում, ցածրադիր կետում ավազանի համար նախապատրաստում, կավապատում կամ գեոմեմբրանի տեղադրում, առվակների փորում և այլն: Նշված աշխատանքները կկատարվեն հետևյալ ժամանակացուցույցով.

- ցանկապատ՝ 2024 – 2025 թ.թ.
- ավազան – 2025 թ.
- բջիջներից դեպի ավազան առուներ՝ ըստ բջիջների պատրաստման:

4. ԱՅԼԸՆՏՐԱՆՔԱՅԻՆ ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐԸ

4.1. Զրոյական տարբերակ

Զրոյական կամ առանց գործողության տարբերակ նշանակում է, որ նշված գործունեությունը չի իրականացվում, որևէ փոփոխություն չբնակա միջավայրում տեղի չի ունենում: Այս դեպքում՝

- Կշարունակվի աղբավայրի անկակոն և անկազմակերպ շահագործումը,
- կենսամիջավայրի վրա ներգործությունը և ճնշում չի փոխվի:

4.2. Քննարկվող տարբերակներ

Քննարկման համար առկա նախապայմանը հիմնված է գոյություն ունեցող վիճակի և համայնքի ֆինանսական կարողությունների վերլուծության վրա:

Քննարկվել են երկու տարբերակ.

- Նոր ժամանակակից աղբավայրի կառուցում և գոյություն ունեցող աղբավայրի դանդաղ կոնսերվացում.
- Գործող աղբավայրի բարեկարգում և ըստ հնարավորության համապատասխանացում սանիտարական պահանջներին:

Առաջին տարբերակի դրական կողմերն են.

- Աղբի տեսակավորում,
- Բարձր համապատասխանություն սանիտարական պահանջներին:

Բացասական կողմերն են.

- Զգալի ֆինանսական ներդրումների անհրաժեշտություն,
- Նոր տարածքների պահանջ:

Երկրորդ տարբերակի դրական կողմերն են.

- Ծախսերի իրատեսական մակարդակ,
- Արդեն իսկ օգտագործվող տարածքների առկայություն,
- Նոր շինարարության անհրաժեշտության բացակայություն:

Բացասական կողմերն են.

- Աղբի տեսակավորման աշխատանքների իրականացման համար ներկա պայմաններում հնարավորությունների պակաս,
- Մեծ քանակությամբ կուտակված աղբի առկայությունը դժվարացնում է բջիջների պատրաստումը,
- Ազատ և զբաղեցված տարածքների խճճվածությունը:

Վերլուծելով վերը բերված հանգամանքները և իրատեսորեն գնահատելով համայնքի հնարավորությունները, ընտրվել է երկրորդ տարբերակը, որը նաև չի բացառում հետագայում, հնարավորության դեպքում, ավելի բարձր մակարդակի պահանջներին համապատասխանող պայմանների ապահովումը:

5. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԿԱՆԽԱՏԵՍՎՈՂ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Աղբավայրի շահագործման ընթացքում ազդեցությունը կապված է աղբի տեղափոխման, կուտակման, գտման և տեղակայման աշխատանքների հետ:

5.1. Մթնոլորտային օդ

Աղբավայրի շահագործման ընթացքում օդային ավազանի վրա ազդեցությունը պայմանավորված է երեք գործոններով.

- Բջիջների պատրաստման ընթացքում հանվում է հողի որոշակի զանգված, որը փոխվում է բջիջի մոտ, բջիջը լցվում է աղբով, որը ծածկվում է հանված հողով, որի ընթացքում առաջանում են անօրգանական փոշու արտանետումներ:
- Բջիջների փորումը, աղբի լցումը և հողով ծածուկը կատարվում է էքսկավատորի, բուլդոզերի կամ տրակտորի միջիցով, որի ժամանակ առաջանում են վառելիքի այրման արտանետումներ:
- Աղբի քայքայման ընթացքում առաջանում է աղբավայրային գազ /կենսագազ/: Խմորումը կլինի անաերոբ, քանի որ աղբը հարթեցումից հետո կծածկվի հողային շերտով և հետագա գործընթացները տեղի կունենան առանց թթվածնի ազդեցության:

Ա. Անօրգանական փոշի

Մեկ բջիջի և հարակից առվակի կառուցման համար միջին հաշվով հանվում է 15 մ³ հող: Նախատեսվում է օրական կառուցել մեկ բջիջ:

Տարեկան՝ 365 բջիջ, ըստ որի հանվող հողի ծավալը կկազմի՝

$$365 \text{ օր/տարի} \times 15 \text{ մ}^3/\text{օր} = 5475 \text{ մ}^3/\text{տարի}:$$

Այդ ընթացքում առաջացող փոշու քանակը հաշվարկվում է հետևյալ կերպ.

Փորման-բեռնման աշխատանքների ժամանակ փոշու արտանետումները առաջանում են հիմնականում հողային զանգվածի հանման և ետլիցքի ժամանակ:

Հաշվարկները կատարված են գործող մեթոդակարգի համաձայն /6/:

$$Q_1 = (P_1 \times P_2 \times P_3 \times P_4 \times P_5 \times G \times 10^6 \times B \times P_6) / 3600 \text{ գ/վրկ (բանաձև 1), որտեղ}$$

P₁ - փոշու ֆրակցիայի բաժնեմասն է գրունտներում, 0.05

P₂ – 0-50 մկմ չափերով մասնիկների բաժնեմասն է տարածվող փոշու աերոզոլում, 0.02

P₃ - գործակից, որը հաշվի է առնում աղբավայրում քամու միջին արագությունը, 1.0

P₄ - գործակից, որը հաշվի է առնում նյութի խոնավությունը, 0.6 (հաշվի առնելով բնական խոնավությունը և ջրցանի հանգամանքը)

P₅ - գործակից, որը հաշվի է առնում նյութի խոշորությունը, 0.8

P₆ - գործակից, որը հաշվի է առնում տեղանքի պայմանները, 1.0

B - գործակից, որը հաշվի է առնում նյութի բեռնաթափման բարձրությունը, 0.5

G – հողային զանգվածի քանակը, տ/ժամ:

Ըստ վերը բերված հաշվարկների՝ 5475 մ³/տարի, հաշվի առնելով տեսակարար կշիռը.

5475 մ³/տարի x 1.6 տ/մ³ = 8760 տ/տարի: Բջիջները կառուցվում են 365 օր, սակայն օրվա ընթացքում աշխատանքները կարող են տևել 0.5 – ժամ, կախված ստույգ վայրի ռելիեֆի առանձնահատկություններից: Տարեկան առավելագույնը՝ 365 ժամ:

Ժամում՝ 8760 տ/տարի : 365 ժամ/տարի = 24 տ:

$$Q_i = (0.05 \times 0.02 \times 1.0 \times 0.6 \times 0.8 \times 24 \times 10^6 \times 0.5 \times 1.0) / 3600 = 1.6 \text{ գ/վրկ:}$$

Արտանետումների տարեկան քանակը արդյունքում կկազմի՝

$$1.6 \text{ գ/վրկ} \times 365 \text{ ժամ/տարի} \times 3600 \text{ վրկ/ժամ} : 10^6 \text{ գ/տ} = 2.1 \text{ տ/տարի:}$$

Բ. Վառելիքի այրում

Տեխնիկական միջոցների շահագործման ժամանակ օգտագործված դիզելային վառելիքի արտանետումները հաշվարկվում են “Ավտոտրանսպորտից մթնոլորտ արտանետվող վնասակար նյութերի քանակների որոշման” մեթոդական հրահանգի⁵ հիման վրա:

Ըստ նշված մեթոդակարգի ծանր ավտոտրանսպորտի և տեխնիկայի տեսակարար արտանետումները բերված են ստորև աղյուսակ 4.1-ում:

Տեսակարար արտանետումներ (գ/կգ վառելիք)

Աղյուսակ 4.1.

Վառելիքի տեսակը	Նյութի անվանումը						
	NOx	CH	ՑՕՄ	CO	N ₂ O	CO ₂	ՊՄ
Դիզելային վառելիք	42.3	0.243	8.16	36.4	0.122	3138	4.3

Դիզվառելիքի տարեկան առավելագույն ծախսը կկազմի՝ 31 տ/տարի:

Վառելիքի այրման ընթացքում առաջացող վնասակար նյութերի արտանետումները բերված են աղյուսակ 4.2-ում: Աղյուսակում միավորվել են ածխաջրածինները, ինչպես նաև ազոտի օքսիդները:

Աղյուսակ 4.2.

Ավտոմեքենայի կատեգորիան	Վնասակար նյութը	Տեսակարար արտանետումները, գ/կգ	Արտանետումները, տ/տարի
Շինարարական տեխնիկա	CO	36.4	1.13
	CH	8.4	0.26
	NOx	42.3	1.3
	ՊՄ	4.3	0.13

Ծծմբային անհիդրիդ

⁵ Մեթոդիկայում ընդունված է տրանսպորտային միջոցների դասակարգումը “Քոռ ինվեստորի օֆ ենմիշոնս ին Երովի” (այսուհետ՝ CORINAIR)՝ “Եվրոպայում մթնոլորտային արտանետումների բազային գույքագրում” մեթոդոլոգիային համապատասխան

Ծծմբային անհիդրիդի (SO₂) արտանետումները հաշվարկվում են էլնելով այն մոտեցումից, որ վառելիքում պարունակվող ամբողջ ծծումբը լիովին վերածվում է SO₂-ի: Այդ դեպքում կիրառվում է CORINAIR գույքագրման համակարգի բանաձևը.

$$ESO_2 = 2 \sum ks_b, \text{ որտեղ }`$$

ks-ը վառելիքում ծծմբի միջին պարունակությունն է՝ 0.002 տ/տ

b –ն վառելիքի ծախսն է՝ 31 տ/տարի

$$SO_2 = 2 \times 31 \times 0.002 = 0.124 \text{ տ/տարի:}$$

Արտանետումների ամփոփ քանակները բերված են աղյուսակ 3-ում:

N ^o	Արտանետվող նյութի անվանումը	Արտանետումները, տ/տարի
1	Անօրգանական փոշի	2.1
2	Ածխածնի օքսիդ	1.13
3	Ածխաջրածիններ սահմանային	0.26
4	Ազոտի երկօքսիդ	1.3
5	Պինդ մասնիկներ /մուր/	0.13
6	Ծծմբային անհիդրիդ	0.124

Գ. Կենսագազ

Ըստ գրականության տվյալների կենսագազի հիմնական քանակները կսկսեն առաջանալ աղբավայրի շահագործումից մոտավորապես 3 – 5 տարի հետո:

Աղբավայրերում առաջացող կենսագազը հիմնականում պարունակում է ածխաթթու գազ և մեթան: Ստորև բերված են Նուբարաշենի աղբավայրում առաջացող կենսագազի քիմիական կազմի հետազոտության արդյունքները, կատարված ճապոնական “Շիմիզու” ընկերության կողմից 2004 – 2006 թվականներին:

Աղյուսակ 4.3. Նուբարաշենի աղբանոցի կենսագազի անալիզների արդյունքները

Նմուշառման կետի համարը	Մեթան, % ծավալային	Ածխաթթու գազ, % ծավալային	Թթվածին, % ծավալային	Ածխածնի օքսիդ, ppm	Ծծմբի երկօքսիդ, ppm
1	62	31	1.1	75	>100
2	61	29	1.2	68	>100
3	60	29	1.3	34	>100
4	59	30	1.7	60	>100
5	59	29	1.9	-	>100
Միջինացված	60.2	29.6	1.44	59.25	>100

Կենսագազի առաջացումը կարող է տևել մինչև 100 տարի:

Կոշտ կենցաղային թափոնների (ԿԿԹ) աղբավայրում առաջացող կենսագազի հաշվարկները կատարվում են ըստ ԵՄ 2006 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories ձեռնարկի: Սակայն ձեռնարկում կիրառվող բանձները հաշվի են առնում բազմաթիվ գործոններ, ինչպես նաև աղբի քայքայման շարքը մինչև 100 տարի, որը կիրառելի չէ փոքր համայնքային աղբավայրերի համար: Այդ նպատակի համար առավել կիրառելի է Tabasaran-Rettenberger մոդելը:

Tabasaran-Rettenberger մոդելը թույլ է տալիս որոշել փոքր համայնքային աղբավայրերում կենսագազի կոնկրետ քանակությունը մեկ տոննա աղի համար և դրա ընդհանուր քանակությունը, որն առաջանում է ժամանակի որոշակի կետում: Բանաձևը նաև հաշվի է առնում այն հանգամանքը, որ առաջացած կենսագազի որոշակի մասը տարալուծվում է հողային շերտերում:

$$O_e = 1,868 \cdot C \cdot (0,014T + 0,28) \text{ մ}, (1)$$

որտեղ O -ը կենսագազի տեսակատար արտանետումն է ($\text{մ}^3/\text{տ}$ թափոններ);
 $1.868 - 1$ կգ օրգանական ածխածնից գոյացած կենսագազի քանակը, $\text{մ}^3/\text{կգ}$;

$Գ$ - ընդհանուր օրգանական ածխածինը ($\text{կգ}/\text{տ}$ թափոն) տատանվում է կախված մոնիթորիգիական կազմից, թափոնների պահպանման ժամանակից և եղանակից լայն սահմաններում, համայնքային աղբավայրերի համար այն գտնվում է 150-220 $\text{կգ}/\text{տ}$ միջակայքում.

T – միջին ջերմաստիճանը ($^{\circ}\text{C}$)

Օրգանական միացությունների քայքայման արագությունը հաշվարկվում է.

$$V = (1 - k),$$

որտեղ k -ը կոշտ կենցաղային թափոնների քայքայման գործակիցն է, որը բնութագրում է տարվա ընթացքում ամբողջությամբ քայքայված պինդ թափոնների օրգանական զանգվածի համամասնությունը (ըստ փորձնական տվյալների՝ գործակցի արժեքները գտնվում են 0,035-ից 0,045 միջակայքում).

Հետևաբար, թաղման պահից որոշակի ժամանակ (տարի) մեկ տոննա աղբավայրի զանգվածից արձակված կենսագազի տեսակարար արտանետումը կկազմի.

$$Q_e = 1,868 \cdot 185 \cdot (0,014 \times 20 + 0,28) \cdot (1 - 0,04) = 1,85 \text{ մ}^3/\text{տ}:$$

Տարեկան աղբի մոտավոր քանակը կազմում է 5400 տ: Այստեղից կենսագազի տարեկան ծավալը կկազմի՝

$$5400 \text{ տ/տարի} \times 1.85 \text{ մ}^3/\text{կգ} = 9990 \text{ մ}^3/\text{տարի}:$$

Կենսագազի միջին տեսակարար կշիռը կազմում է 1.2 կգ/մ³:

Կենսագազի քանակը առավելագույն քայքայման տարում կկազմի՝

$9990 \text{ մ}^3/\text{տարի} \times 1.2 \text{ կգ/մ}^3 = 12000 \text{ կգ}$ կամ 12 տ/տարի: Այս քանակը 100 տարվա վերջին գործնականում հավասարվում է զերոյի:

Հաշվի առնելով աղբի փոքր քանակները, ներկա փուլում համայնքապետարանը նպատակահարմար չի համարում պլանավորել աղբային գազի կլանման կամ այրման կայանքի կառուցում, քանի որ դա կապված է լուրջ ֆինանսական ծախսերի հետ: Այդ հնարավորությունը համայնքը չունի:

Քանի որ փորման աշխատանքները կատարվում են 0.5 – 1 ժամ օրը, աղբավայրի տարբեր հատվածներում և անկանոն կերպով, այդ արտանետումների աղբյուրներ չեն կարող համարվել անշարժ աղբյուր⁶, իսկ կենսագազի համար ՍԹԿ սահմանված չէ, ուստի ցրման հաշվարկ չի կատարվում:

5.2. Ազդեցություն ջրային ռեսուրսների վրա

Աղբավայրի շահագործման ընթացքում ազդեցությունը պայմանավորված է աղբի քայքայման արդյունքում առաջացող արտահոսքերով /գտվածք/:

Արտահոսքը առաջանում է աղբում պարունակվող օրգանական միացությունների քիմիական վերափոխման արդյունքում: Ելնելով այդ հանգամանքից, գտվածքի կազմը ժամանակի ընթացքում փոխվում է: Ընդունված է գտվածքի առաջացումը բաժանել երկու հիմնական փուլի: Ստորև բերված է այդ գտվածքների կազմը ըստ մասնագիտական գրականության⁷ տվյալների:

Աղյուսակ 4.2. Զտվածքի միջինացված կազմը ըստ աղբի պահպանման փուլերի

<i>Ցուցանիշ</i>	<i>Ացետոզենեզի փուլ</i>	<i>Մետանային փուլ</i>
pH	6.1	8
ԹԿՊ ₅ , մգՕ ₂ /լ	13000	180

⁶ «Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 10-րդ կետ՝ «արտանետման անշարժ աղբյուր՝ որոշակի տարածքում ամրակայված անփոփոխ տարածական դիրքով արտանետման աղբյուր»

⁷ Рекомендации по сбору, очистке и отведению сточных вод полигонов захоронения твердых бытовых отходов. Госкомитет РФ по строительству и жилищно-коммунальному комплексу. Федеральных центр благоустройства и обращения с отходами. Москва. 2003

ԹՔՊ, մգO ₂ /լ	22000	3000
SO ₄ ²⁻ , մգ/լ	500	80
Ca ²⁺ , մգ/լ	1200	60
Cl ⁻ , մգ/լ	50	2500
NH ₄ ⁺ , մգ/լ	750	250
Mg ²⁺ , մգ/լ	470	180
Fe, մգ/լ	120	15
Mn ²⁺ , մգ/լ	25	0.7
Zn ²⁺ , մգ/լ	20	0.6

Ինչպես երևում է աղյուսակից, գտվածքը շատ աղտոտված է, մանավանդ առաջին փուլում: Այս կազմով գտվածքի վնասագրեթման ամենասպտիմալ լուծումը՝ աղբի խոնավացման համար օգտագործումն է, ինչը և նախատեսված է աղբավայրի ծրագրով: Աղբավայրի խոնավացման նպատակն է կանխել աղբի չորացումը և ինքնաբռնկումը:

Ջտվածքը կհավաքվի աղբավայրի ցածրադիր գոտում նախատեսվող ավազանում, որը պետք է կավապատվի կամ իրականացվի գեոմեմբրանային ծածկ: Այստեղ նաև հավաքվում են անձրևաջրերը:

Խոնավացումը կատարվում է շարժական (погружной) պոմպի միջոցով:

Քանի որ տեղում չկա և չի նախատեսվող ջրագիծ և կոյուղու ցանց, աշխատակիցների խմելու համար ջուրը գնվում է 20լ բալոններով: Համաձայն ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 2009 թվականի դեկտեմբերի 29-ի «Աղբավայրերի նախագծման և շահագործման ձեռնարկը ՀՀ տարածում կիրարկելու մասին» N321 -Ա հրամանի՝ «Տարեկան 100 հազ. տ թափոն ընդունող և 30 տարուց ավել շահագործման ժամկետով մեծ աղբավայրերը պետք է ունենան մշտական ջրամատակարարում: Փոքր և միջին աղբավայրերի դեպքում՝ ջրամատակարարումը կարող է իրականացվել բերովի ջրով:

Արտահոսքը հավաքվում է աղբավայրում առկա հորում, որի պարունակությունը պարբերաբար տեղափոխվում է Արարատ քաղաքի կոյուղու ցանց:

«Արարատ համայնքի կոմունալ ծառայություն» ԲՀ իր վարչական շենքի համար ունի ջրամատակարարման և ջրահեռացման պայմանագիր Վեոլիա ջուր ընկերության հետ:

5.3. Աղմուկ և թրթռում

Աղբավայրում թրթռման աղբյուր չի նախատեսվում:

Աղմուկի աղբյուր են հանդիսանալու էքսկավատորը, տրակտորը և աղբատար մեքենաները: Տրակտորի և էքսկավատորի աղմուկի մակարդակն ըստ անձնագրային տվյալների, կկազմի 80 – 95 դԲա: Սակայն հաշվի առնելով հեռավորությունը մինչև մոտակա բնակավայր, աղմուկի մարման ցուցանիշը՝ 3 – 5 դԲա/100 մ, ինչպես նաև բնական պատնեշի /բլուր/ հանգամանքը, մոտակա բնակավայրում աղմուկի մակարդակը չի գերազանցի 45 դԲա:

5.4. Հողածածկ

Հաշվի առնելով, որ աղբավայրը փաստացի շահագործվում է անկազմակերպ եղանակով, հողածածկն արդեն իսկ վնասված է: Իսկ քանի որ նոր հողատարածքներ չեն ներգրավվելու, հողածածկի լրացուցիչ վնասում չի նախատեսվում:

5.5. Երթևեկություն

Աղբավայրի շահագործման ժամանակ աղբատար մեքենաների երթևեկությունը կստեղծի որոշակի ծանրաբեռնվածություն ներհամայնքային ճանապարհներին: Սակայն հաշվի առնելով աղբավայրի հզորությունը, երթերի միջին օրական թիվը կլինի՝ 2 - 3 և այս քանակը չի կարող էապես ազդել ճանապարհների երթևեկության վրա:

5.6. Կենսաբազմազանություն

Հաշվի առնելով, որ աղբավայրը փաստացի շահագործվում է և տարածքում վայրի բուսատեսակներ և կենդանիների ապրելավայրեր չկան, շոշափելի ազդեցություն կենսաբազմազանության վրա չի նախատեսվում:

5.7. Սանիտարապաշտպանիչ գոտի

Աղբավայրի սանիտարական պահպանման գոտու լայնությունը ըստ ՄՆԻՊ 2.07.01-89 «Քաղաքաշինություն. Քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի հատակագծում և կառուցապատում» շինարարական նորմերի կազմում է 300մ, ըստ ՀՀ կառավարության 4 հունվարի 2024 թվականի N 27-Ն որոշման՝ 500մ:

Փաստացի առկա աղբավայրից մոտակա բնակելի տունը գտնվում է մոտավորապես 860 մ հեռավորության վրա, հետևաբար հատուկ միջոցառումների կարիք չկա:

5.8. Աղբավայրի փակման ծրագիր

Աղբավայրի փակման բնապահպանական ռիսկերը պայմանավորված են այն հանգամանքով, որ կպահանջվի բազմամյա վերականգնողական շրջան: Բացի այդ, գտվածքների և կենսագազի առաջացումը կարող է շարունակվել ևս 50 տարի կամ նույնիսկ ավելի:

Համապատասխանաբար աղբավայրի փակումից կամ կոնսերվացումից հետո պետք է շարունակել սպասարկել գազահավաքման և գտվածքի վերահսկման աշխատանքը:

Հաշվի առնելով աղբավայրի շահագործման ժամկետը, նպատակահարմար է աղբավայրի փակումից առաջ մշակել փակման ծրագիր, որի հիմնական դրույթները կլինեն.

ա) Փակումից առաջ որոշել գոյություն ունեցող ենթակառուցվածքի ապագա օգտագործման հարցը:

բ) Փակման որոշում կայացնելուց հետո սահմանել աղբի ընդունման վերջաժամկետը:

գ) Աղբի վերջին խմբաքանակը ընդունելուց հետո տեղադրել համապատասխան ցուցանակներ մեքենաների մուտքը արգելելու վերաբերյալ:

դ) Ավարտել աղբավայրում կուտակված աղբի տեղադրումը բջիջների մեջ և ծածկել հողագրունտով:

ե) ապամոնտաժել և տարածքից դուրս բերել բոլոր ժամակավոր կառույցները և սարքավորումները, այդ թվում ժամանակավոր տնակը, ջրի պահեստավորման բաքը և այլն:

զ) տարածքը հարթեցնել և տարածքից դուրս բերել տեխնիկական միջոցները:

է) կազմակերպել տարածքի կանաչապատում հետևյալ կարգով՝

- օրենքով սահմանված կարգով ձեռք բերել և աղբավայրի տարածք տեղափոխել բուսահող: Ըստ նախնական հաշվարկների բջիջների ընդհանուր տարածքը կկազմի 4.2 – 4.4 հա և նվազագույն բուսաշերտ ապահովելու համար կպահանջվի 7800 – 7900 մ³ բուսահող: Որպես այլընտրանքային լուծում հնարավոր է տարածքում օգտագործել կոմպոստավորված պարարտանյութ: Այս խնդիրը կքննարկվի փակման վերջնական ծրագրի մշակման ընթացքում և ելնելով այդ պահին համայնքի հնարավորություններից կընտրվի առավել նպաստավոր տարբերակը,
- տարածքի կանաչապատման համար օգտագործել տեղի բնակլիմայական պայմանների բնորոշ ծառատեսակներ, այդ թվում

- աղբավայրի տարածքի արևելյան սահմանի երկայնքով, մոտավորապես 1.5 հա տարածքում առաջարկվում է տնկել բարդի սև (*Populus nigra L.*) տեսակի ծառեր, մոտավորապես 400 հատ,
- աղբավայրի տարածքի կանաչապատման համար նախատեսված տարածքի այլ մասերում, 2.5 – 2.8 հա տարածքում առաջարկվում է տնկել թեղի մանրատերև (*Ulmus minor Mill.*) և հացենի սովորական (*Fraxinus excelsior L.*), մոտավորապես 650 հատ, հավասարաչափ,
- կանաչապատման համար հատկացված տարածքի մնացած մասերում, հիմնականում թեք լանջերին կազմակերպել խոտածածկ:

Սկզբնական շրջանում ոռոգումը իրականացնել տարածքում առկա ավազանում կուտակված ջրի հաշվին: Հետագայում ոռոգումը իրականացնել ջրցան մեքենաների միջոցով:

Փակման ծրագրի միջոցառումների իրականացումից հետո ազմակերպել փակման ծրագրի միջոցառումների մոնիթորինգ՝ համաձայն ՀՀ կառավարության 30 նոյեմբերի 2023 թվականի N 2105-Ն որոշման պահանջների: Մոնիթորինգի ծրագիրը ներկայացված է սույն հաշվետվության 8.2. բաժնում:

Մոնիթորինգի արդյունքները պետք է ներկայացվեն Արարատի համայնապետարան, որի ներկայացուցիչների հետ պարբերաբար կիրականացվեն շրջայցեր:

5.9. Կումուլյատիվ (հավաքական) ազդեցություն

Նախատեսվող գործունեության ազդեցությունը լիարժեքորեն գնահատելու համար անհրաժեշտ է այն դիտարկել տարածքի բոլոր աղտոտող գործոնների հետ համալիր և շրջանի պոտենցիալի ենթատեքստում:

Տեխնաձին ազդեցության տեսակետից նախատեսվող աղբավայրի շրջանում հիմնական աղտոտման աղբյուր են հանդիսանում ավտոճանապարհի երթևեկությունը:

Սակայն քանի որ իր բնույթով տրանսպորտային երթևեկությունը տարբերվում է աղբավայրի ազդեցությունից՝ հավաքական արդյունք չի սպասվում:

6. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎՆԱՍԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

6.1. Ընդհանուր դրույթներ

Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր տնտեսական վնասի գնահատումն իրականացվում է ըստ շրջակա միջավայրի բաղադրիչների: Տնտեսական վնասը հաշվարկվում է համաձայն ՀՀ կառավարության 27.05.2015 N 764-Ն որոշման:

Հնարավոր տնտեսական վնասը հաշվարկվում է՝

$$ՎՏ = ՀԱԳ + ՋԱԳ + ՕԱԳ ,$$

որտեղ՝

ՎՏ-ն հնարավոր տնտեսական վնասն է դրամային արտահայտությամբ,

ՀԱԳ-ն հողային ռեսուրսների վրա տնտեսական գործունեության հետևանքով (բնական միջավայրի աղտոտում, բնական ռեսուրսների աղքատացում, էկոհամակարգերի քայքայմանը կամ վնասմանը հանգեցնող շրջակա միջավայրի բացասական փոփոխություններ) պատճառված վնասի ազդեցության արժեքային գնահատումն է, որը հաշվարկվում է ՀՀ կառավարության 2005 թվականի հունվարի 25-ի N 92-Ն որոշման համաձայն:

ՋԱԳ-ը ջրային ռեսուրսների վրա տնտեսական գործունեության ուղղակի և անուղղակի ազդեցության հետևանքով պատճառված վնասի ազդեցության արժեքային գնահատումն է, որը հաշվարկվում է ՀՀ կառավարության 2003 թվականի օգոստոսի 14-ի N 1110-Ն որոշման համաձայն:

ՕԱԳ-ն մթնոլորտի վրա տնտեսական գործունեության հետևանքով առաջացած ազդեցության հետևանքով պատճառված վնասի ազդեցության արժեքային գնահատումն է, որը հաշվարկվում է ՀՀ կառավարության 2005 թվականի հունվարի 25-ի N 91-Ն որոշման համաձայն:

6.2. Մթնոլորտային օդ

Տնտեսական վնասը դա շրջակա միջավայրին հասցված վնասի վերացման համար անհրաժեշտ միջոցառումների արժեքն է՝ արտահայտած դրամական համարժեքով:

Տնտեսական վնասը հաշվի է առնում՝

- բնակչության առողջության վատթարացման հետ կապված ծախսերը,
- գյուղատնտեսությանը, անտառային և ձկնային տնտեսություններին հասցված վնասը,
- արդյունաբերությանը հասցված վնասը:

Տնտեսական վնասը հաշվարկվել է համաձայն ՀՀ կառավարության 25.01.2005թ. N 91-Ն որոշմամբ հաստատված “Մթնոլորտի վրա տնտեսական գործունեության հետևանքով առաջացած ազդեցության գնահատման կարգ”-ի

Յուրաքանչյուր արտանետման աղբյուրի համար տնտեսությանը հասցված վնասը գնահատվում է 1-ին բանաձևով՝

$$U = \zeta_q \Phi_g \sum \psi_i \phi_i, \text{ որտեղ}$$

U -ն ազդեցությունն է, արտահայտված Հայաստանի Հանրապետության դրամերով,

ζ_q -ն աղտոտող աղբյուրի շրջապատի (ակտիվ աղտոտման գոտու) բնութագիրն արտահայտող գործակիցն է, աղբավայրի տարածքն ընդունում ենք որպես արտադրական և համաձայն նշված կարգի 9-րդ աղյուսակի գործակիցն է 4:

Φ_g -ն փոխադրման ցուցանիշն է, հաստատուն է և ընտրվում է՝ ելնելով բնապահպանության գործընթացը խթանելու սկզբունքից: Սույն կարգի համաձայն

$$\Phi_g = 1000 \text{ դրամ:}$$

ψ_i -ն i-րդ նյութի (փոշու տեսակի) համեմատական վնասակարությունն արտահայտող մեծությունն է: Φ_{02} ի՝ 10, ածխածնի օքսիդ՝ 1, ածխաջրածիններ՝ 3.16, մուր՝ 41.5, ծծմբի երկօքսիդ՝ 16.5:

ϕ_i -ն տվյալ (i-րդ) նյութի արտանետումների քանակի հետ կապված գործակից,

ϕ_i գործակիցը որոշվում է 2-րդ բանաձևով՝

$$\phi_i = q (3 S_{U_i} - 2 U \theta U_i), S_{U_i} > U \theta U_i (2)$$

որտեղ՝

$U \theta U_i$ -ն i-րդ նյութի սահմանային թույլատրելի տարեկան արտանետման քանակն է՝ տոննաներով:

S_{U_i} -ն i նյութի տարեկան փաստացի արտանետումներն են՝ տոննաներով:

Հաշվի առնելով արտանետումների քանակը՝ $\phi_i = S_{U_i}$:

q = 1՝ անշարժ աղբյուրների համար,

q = 3՝ շարժական աղբյուրների համար:

Այն նյութերի համար, որոնց նորմատիվային կոնցենտրացիան պետական ստանդարտով չի սահմանված, ազդեցությունը չի գնահատվում:

Արտանետվող նյութերի անվանումը	Հաշվարկի համար անհրաժեշտ ցուցանիշները			Վ	Շգ	Տնտեսական վնասը. ՀՀ դրամ
	Si	q	Քi=Si x q			U = Շգ Φg Σ ՎiՔi
Անօրգանական փոշի	2.1	1	2.1	10	4	84000
Ածխածնի օքսիդ	1.13	1	1.13	1	4	4520
Ածխաջրածիններ	0.26	1	0.26	3.16	4	3287
Ազոտի երկօքսիդ	1.3	1	1.3	12.5	4	65000
Պ.Մ. /մուր/	0.13	1	0.13	41.5	4	21580
Ծծմբային անհիդրիդ	0.124	1	0.124	16.5	4	8184
Ընդամենը						186571

Ծանոթություն. քանի որ ՀՀ կառավարության 25.01.2005թ. N 91-Ն որոշման մեջ չկան գործակիցներ կենսագազի և նույնիսկ մեթանի համար, տնտեսական վնասի հաշվարկում դրանք չեն ներառվել:

6.3. Ջրային ռեսուրսներ

Աղբավայրի շահագործման ընթացքում հողով ծածկման արդյունքում տեղի է ունենում աղբի խմորում, որի ընթացքում առաջանում են արտահոսքեր (մզվածք), որը առվակներով/խողովակներով պետք է հոսի և հավաքվի աղբավայրի ցածրադիր մասում նախատեսվող ավազանում: Ավազանի հատակը լինելու է ջրամեկուսացված՝ բացառելու համար մզվածքի ներթափանցումը ստորերկրյա ավազան: Այստեղ նույնպես հավաքվելու են անձրևաջրերը:

Ավազանի ջուրը օգտագործվելու է ջրցանի, ինչպես նաև ամռան ամիսներին աղբի որոշ տեսակների խոնավացման համար: Այլ արտահոսքեր չեն առաջանալու, համապատասխանաբար ջրային ռեսուրսների աղտոտում չի սպասվում և տնտեսական վնաս չի հաշվարկվում:

6.4. Հողային ռեսուրսներ

Տարածքում հավաքված, ինչպես նաև նոր ընդունվող աղբը տեղադրվելու է բջիջների մեջ, որոնք ծածկվելու են հողի շերտով: Ուստի վերջնականում հողածածկի աղտոտում չի լինելու և տնտեսական վնաս չի հաշվարկվում:

7. ԱՂՏՈՏՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻ ՆՎԱԶԵՑՄԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԵՎ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ

7.1. Ընդհանուր դրույթներ

Արարատ համայնքի վարչական տարածքում աղբավայրի շահագործման ընթացքում շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունը կանխարգելելու և մեղմելու նպատակով մշակվել են ազդեցության նվազեցման միջոցառումներ: Միջոցառումների նկարագրությունը, կատարողները և նախատեսված ծախսերը ներկայացված են բնապահպանական կառավարման պլանում: Միջոցառումների կատարումը և արդյունավետությունը վերահսկելու կարգը, դրանց կատարման պատասխանատուները և իրականացման ժամկետները ներառված են «Մոնիթորինգի ծրագրի» մեջ:

Աղբավայրի կազմակերպման և շահագործման փուլում պարտադիր են ՀՀ *կառավարության 4 հունվարի 2024 թվականի N 27-Ն «Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գոյություն ունեցող և գործող աղբավայրերի շահագործման, բարեկարգման և փակման նվազագույն նորմերը հաստատելու մասին» որոշման հետևյալ պահանջները.*

- Աղբավայրում արգելվում է տեղադրել պայթուցիկ և դյուրավառ նյութերի, բժշկական հաստատություններից ու սպանդանոցներից առաջացած և այլ կենսաբանական թափոնների, էլեկտրոնային և էլեկտրատեխնիկական սարքավորումների թափոնների, սնդիկ պարունակող լամպերի և այլ արտադրանքի, էլեկտրական կուտակիչների և մարտկոցների, փոխադրամիջոցների և դրանց անվադողերի, ինչպես նաև առանց հատուկ տարաների մեջ պահեստավորված հեղուկ թափոնները:
- Արգելվում է աղբավայրի տարածքում աղբի բաց եղանակով այրումը:
- Թափոնների տեսակավորում աղբավայրերում թույլատրվում է իրականացնել թափոնների թաղման աշխատանքային տարածքից հեռու հատուկ հատկացված վայրում՝ սանիտարական պայմաններում՝ մարդու առողջությանը և շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունների հնարավորինս նվազեցման պարագայում (Արարատի աղբավայրում տեսակավորում չի նախատեսվում):

- Աղբավայր շահագործողները ձեռնարկում են անհրաժեշտ հակահրդեհային միջոցներ թափոնների ինքնայրումը կանխելու համար:

7.2. Հողային ռեսուրսներ

Ինչպես նախորդ գլխում նշվել է, աղբավայրի տարածքի կեսը արդեն իսկ ծածկված է աղբով և այստեղ բերրի հողաշերտը հնարավոր չէ առանձնացնել: Տարածքի մնացած մասում բերրի հողաշերտի հանումը և օգտագործումը իրականացվելու է համաձայն «Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը և հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու և ՀՀ կառավարության 2006թ. հուլիսի 20-ի N 1026-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» 2017թ. նոյեմբերի 2 N 1404-Ն որոշման պահանջների: Աշխատանքները նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ հաջորդականությամբ.

- Յուրաքանչյուր բջիջի կազմակերպումից առաջ որոշվում են բջիջի սահմանները, հաշվի առնելով բջիջի ցուցանիշները՝ 10 – 12 մ² մակերես և 2.5 մ խորություն,
- Սկզբնական փուլում հանվում է բերրի հողաշերտը, լցնելով այն բջիջի վերին մասում, իսկ գրունտը՝ ստորին,
- Բջիջի հատակին փոխվում է գեոմեմբրան,
- Համապատասխան ծավալի աղբը լցվում է բջիջի մեջ, որից հետո այն ծածկվում է գրունտով,
- Բջիջի մակերեսը հարթեցվում է տրակտորով, որից հետո այն ծածկվում է հանված բերրի հողով:

Քանի որ աշխատանքների տևողությունը չի գերազանցի 1 – 2 օր, բերրի հողի պահեստավորում չի նախատեսվում:

7.3. Ջրային ռեսուրսներ

Ջրային ռեսուրսները աղտոտումից պահպանելու համար նախատեսված է հանքավայրի ստորին մասում կազմակերպել ավազան, ծածկելով հատակը գեոմեմբրանով: Հաշվի առնելով ավազանի դիրքը, այստեղ նաև կհավաքվեն անձրևաջրերը:

Ավազանի ջուրը կօգտագործվի աղբի խոնավացման համար:

7.4. Անբարենպաստ պայմաններում և վթարային իրավիճակներում նախատեսվող միջոցառումները և ծրագրերը

Ելնելով գործունեության բնույթից, աղբավայրի շահագործման ժամանակ վթարային իրավիճակներ չեն սպասվում: Շահագործման ժամանակ հնարավոր են բնական աղետներ և անբարենպաստ օդերևութային պայմաններ: Բոլոր հնարավոր դեպքերում շրջակա միջավայրի լրացուցիչ աղտոտումը կանխելու կամ հնարավոր չափով նվազեցնելու համար օպերատորի կողմից պետք է իրականացվեն հետևյալ միջոցառումները.

Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմաններ

Օդերևութաբանական անբարենպաստ պայմանները դրանք օդային ավազանում ստեղծվող այնպիսի պայմաններ են, որոնք նպաստում են վնասակար նյութերի կուտակմանը մթնոլորտի գետնամերձ շերտում:

Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների ժամանակահատվածում (քամու արագության նվազման, անհողմության, մառախուղի առաջացման դեպքերում) ցրման գործընթացների դանդաղեցման պատճառով հնարավոր են վնասակար նյութերի գետնամերձ կոնցենտրացիաների զգալի բարձրացումներ:

Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների առկայությունը որոշվում է պատասխանատու աշխատողների կողմից՝ վիզուալ եղանակով:

Վիզուալ եղանակով՝ օդերևութային պայմանները անբարենպաստ համարելու վերաբերյալ կայացրած որոշումը անհրաժեշտ է ստուգել մոտակ օդերևութաբանական կայան հարցումի միջոցով:

Նշված որոշման աղբավայրի շահագործման պատասխանատու անձանց կողմից անձնակազմը հրահանգավորվում և տեղեկացվում է անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների հնարավոր առաջացման մասին:

Ընդունված են անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների 3 կատեգորիաներ: Նորմատիվ ակտերով դրանց հստակ չափորոշիչները բացակայում են: Ըստ կատեգորիաների տարբերակումը կատարվում է հետևյալ ընդհանուր սկզբունքների հիման վրա.

- I կատեգորիա՝ քամու արագության նվազում
- II կատեգորիա՝ անհողմություն, չոր եղանակ
- III կատեգորիա՝ անհողմություն, թանձր մառախուղ

Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների դեպքում պետք է իրականացվեն ներքոհիշյալ միջոցառումները՝

I կատեգորիա՝

- խստացվում է աղբի ընդունման և դատարկման հսկողությունը,

II կատեգորիա՝

- աղբատար մեքենաների դատարկումը իրականացվում է հերթով՝ մեկ մեկ:

III կատեգորիա՝

- ժամանակավորապես դադարեցում է աղբի փռումը և հարթեցումը՝ մինչև համապատասխան հրահանգ ստանալը:

Հրդեհային անվտանգություն

Ա. Աղբավայրում հրդեհի յուրաքանչյուր բռնկման և հրդեհի հայտնաբերման դեպքում միացնում է ձայնային ազդանշանը:

Բ. Բոլոր այն էլեկտրական սարքավորումները, որոնք չունեն ավտոմատ սարքեր, ապահովված կլինեն ձեռքի կրակմարիչներով:

գ. Պատասխանատու անձը ամբողջ տարածքում անց է կացնում արտաքին ստուգում, որպես օրվա աշխատանքային պլանի մի մաս:

Դ. Հրդեհի ժամանակ կհոսանքազրկվեն բոլոր էլեկտրական սարքերը, անձնակազմը կտեղափոխվի անվտանգ վայր:

Ե. Աղբավայրի տարածքում նախատեսված է տեղադրել գիդրանտներ, կրակմարիչներ և այլ:

Արտակարգ և վթարային իրավիճակներ

Բնական աղետների (երկրաշարժ, սողանքներ, ջրհեղեղ և այլն), ինչպես նաև տեխնոլոգիական վթարների ժամանակ աղբավայրի և փոխաբեռնման կայանների շահագործումը դադարեցվում է, հոսանքազրկվում են բոլոր էլեկտրական սարքերը, անձնակազմը շտապ տեղափոխվում է անվտանգ վայր:

Երևույթների և իրավիճակի մասին անմիջապես տեղեկացվում են արտակարգ իրավիճակների նախարարության փրկարար ծառայության տարածքային ստորաբաժանման պատասխանատուները:

Վթարային իրավիճակները կանխելու նպատակով նախատեսված են նաև.

- սպասարկող անձնակազմը ապահովել անհատական պաշտպանման միջոցներով
- իրականացնել անձնակազմի ուսուցում աշխատանքի անվտանգության հարցերով
- հիմնել հուսալի կապ աղբավայրի և մարզային համապատասխան պաշտոնյաների, շտապօգնության, փրկարար ծառայության, ոստիկանության, հրշեջ ծառայության, էլեկտրաէներգիայի և ջրամատակարարման օպերատորների միջև, արտակարգ իրավիճակներին համապատասխան արձագանքում ապահովելու նպատակով

- մշակել և ներքին գործերի նախարարության հետ համաձայնեցնել արտակարգ իրավիճակների պլանը, որը պետք է հասանելի լինի բոլոր տեղամասերում:

7.5. Սոցիալական ազդեցության մեղմման միջոցառումներ

Աղբավայրի շահագործումը ինքնին լուծում է շատ կարևոր սոցիալական խնդիր՝ աղբի խնդրի լուծում:

Արարատի աղբավայրի շահագործման համար կպահանջվեն աշխատանքային ռեսուրսներ: Անձնակազմը ամբողջությամբ հավաքագրված է տեղական բնակչությունից:

Աղբավայրը փաստացի շահագործվում է և տարածքում առկա են կենցաղային շինություն, որտեղ կան սալիկապատ սանհանգույցներ, հանգստի և սննդի ընդունման սենյակներ:

8. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ ԵՎ ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ

8.1. Բնապահպանական կառավարման պլան

Բնապահպանական կառավարման պլանը (ԲԿՊ) հանդիսանում է նախատեսվող գործունեության կազմակերպման և իրականացման կարևոր գործիք, այն նախանշում է անհրաժեշտ դիտարկումներ, վերահսկման մեխանիզմներ, մեղմացնող միջոցառումներ, որոնք անհրաժեշտ է ձեռնարկել աղբավայրի շինարարության և շահագործման ընթացքում՝ շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցություններից խուսափելու, դրանք նվազեցնելու, մեղմացնելու կամ փոխհատուցելու համար: Պլանում նշվում են հնարավոր ազդեցությունները, դրանց առավել հավանական վայրերը, առաջարկվող մեղմացնող միջոցառումները, վերջիններիս իրականացման պատասխանատուները, ինչպես նաև նախատեսված միջոցառումների իրականացման համար անհրաժեշտ գումարների մոտավոր ծավալները:

ԲԿՊ-ներառում է հետևյալը.

ա/Նախատեսվող գործունեության տեղամասերը և գործընթացները

բ/Պոտենցիալ բնապահպանական ազդեցությունները (ներառյալ սոցիալական, պատմամշակութային ռեսուրսների վրա ազդեցությունը)

գ/Մեղմացնող միջոցառումներ նախապատրաստական, շինարարության և շահագործման փուլերում և գործունեության ավարտի համար

դ/Տարբեր իրավասու կողմերի պարտավորությունները ԲԿՊ- ով նախատեսված բնապահպանական ազդեցությունները մեղմացնող միջոցառումների իրականացման ընթացքում:

Ստորև, աղյուսակի տեսքով, բերված է նախատեսվող աղբավայրի բնապահպանական կառավարման պլանը:

ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ

Շրջակա միջավայրի վրա և սոցիալական հնարավոր ազդեցություն	Բնապահպանական կամ սոցիալական մեղմացման միջոցառում	Միջոցառման ծախսերը, հազ.դրամ	Միջոցառման պատասխանատու կամ կատարող
<i>Աղբավայրի շահագործում</i>			
Շրջակա միջավայրի բաղադրիչների աղտոտում	<ul style="list-style-type: none"> • Նվազեցնել աղբավայրի տարածքում անձածկ թափոնների ազդեցության ենթարկվելու ժամանակահատվածը, մասնավորապես՝ օդի բարձր ջերմաստիճանով օրերին, • Թափոնները բեռնաթափել, տարածել և կոմպակտավորել հնարավորինս փոքր տարածքում, • Օգտագործել հոսքերի /ֆիլտրատների/ համար նախատեսված կոնտեյներներով աղբահանման մեքենաներ, • Փոշու նվազեցման համար՝ հողածածկ մակերեսների վրա իրականացնել ջրցանում, ներառյալ՝ հողի տեղափոխման աշխատանքների ընթացքում, մինչ մաքրումը և փորումը, հետլիցքը, կոմպակտացումը կամ աստիճանավորումը, • Թույլատրել միայն աղբատար մեքենաների մուտքը տարածք, • Ապահովել բոլոր մեքենաների անիվների և թափքերի մաքրումը հատուկ փրփրային միջոցներով, որոնցից չի առաջանում արտահոսք՝ մինչ տեղանքի լքումը • Պարբերաբար ստուգել ֆիլտրատների հավաքման և մշակման կառույցները, պատշաճ շահագործման տեխնիկական պայմանների ապահովման նպատակով, • Բացառել աղբավայրի սահմանային մասերում հողային աշխատանքներ և աղբի կուտակումներ, 	<p>Ընթացիկ ծախսեր</p> <p>Ընթացիկ ծախսեր</p> <p>Ընթացիկ ծախսեր</p> <p>Ընթացիկ ծախսեր</p> <p>Ընթացիկ ծախսեր</p> <p>30.0 տարի</p> <p>Ընթացիկ ծա</p>	Արարատի համայնքապե- տարան

Շրջակա միջավայրի վրա և սոցիալական հնարավոր ազդեցություն	Բնապահպանական կամ սոցիալական մեղմացման միջոցառում	Միջոցառման ծախսերը, հազ.դրամ	Միջոցառման պատասխանատու կամ կատարող
Աշխատանքի անվտանգություն	<ul style="list-style-type: none"> • Սպասարկող անձնակազմը ապահովել անհատական պաշտպանման միջոցներով • իրականացնել անձնակազմի ուսուցում աշխատանքի անվտանգության հարցերով • ապահովել աշխատակիցների սննդի ընդունման և հանգստի պայմանները • ապահովել աղբավայրի լուսավորության պահանջները • Մշակել արտակարգ իրավիճակների արձագանքման պլանը, որը պետք է հասանելի լինի բոլոր տեղամասերում 	<p>Ընթացիկ ծախսեր</p> <p>60.0</p> <p>Ընթացիկ ծախսեր</p>	Արարատի համայնքապետարան
Սոցիալական ազդեցություն	<ul style="list-style-type: none"> → Պարբերաբար կազմակերպել հանդիպումներ բնակավայրերի ղեկավարության և բնակիչների հետ՝ ներկայացնելով շրջակա միջավայրի մոնիթորինգի արդյունքները → Փակցնել և կիրառել մեքենաների արագության սահմանափակումներ մեքենաների երթևեկությունից առաջացող փոշու նվազեցման համար, → Մշակել երթևեկության կառավարման պլան երթևեկության սահուն հոսքը և երթևեկության անվտանգությունն ապահովելու նպատակով, 	Ընթացիկ ծախսեր	Արարատի համայնքապետարան

Ընդամենը ծախսերը կկազմեն՝ 90.0 հազար դրամ/տարի:

Բնապահպանական ծախսերի առանձնացումը կրում է պայմանական բնույթ, քանի որ սանիտարական աղբավայրի նպատակը ամբողջությամբ կրում է բնապահպանական և սոցիալական բնույթ:

8.2. Մշտադիտարկումների /մոնիթորինգի/ ծրագիր

Նախատեսվող աղբավայրի հրապարակում և հարակից տարածքներում մոնիթորինգի իրականացումը հնարավորություն կստեղծի ստեղծել տեղեկատվական հենք՝ հսկելու աղբավայրի գործունեության հետագա շարունակական ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա՝ վնասակար ազդեցությունների կանխման և կանխարգելման միջոցառումների մշակման համար:

Մոնիթորինգի իրականացման հիմնական նպատակն է ստեղծել տեղեկատվություն միջավայրի փոփոխությունների մասին:

Անհրաժեշտ է կազմակերպել եռամսյակային այցեր աղբավայրի մերձակա տարածքներում և կարմիր գրքային առանձնյակների հայտնաբերման դեպքում իրականացնել առանձնացման, տեղափոխման, պահպանության և պաշտպանությանն ուղղված միջոցառումներ

8.3. Մոնիթորինգի տեխնիկական նկարագրությունը

Արարատ համայնքի վարչական տարածքում նախատեսվող աղբավայրի համար առաջարկվող մոնիթորինգի միջոցառումները հետևյալն են՝

1. Օդերևութաբանական սվյալների մոնիթորինգ՝ օդերևութաբանական - կլիմայական սվյալները պետք է որոշվեն մոտակայքում գտնվող օդերևութաբանական կայանի կողմից:
2. Օդային ավազանի մոնիթորինգ՝ աղբավայրային գազերի պարունակությունը պարզելու համար,
3. Հողային ռեսուրսների աղտոտման տարածումը վերահսկելու նպատակով իրականացվող մոնիթորինգ

Սույն մոնիթորինգի ծրագրով կարգավորվում են Արարատի համայնքային կոշտ կենցաղային թափոնների աղբավայրի և հարակից տարածքի՝ շրջակա միջավայրի վիճակի և դրա աղտոտվածության վերահսկողության հարցերը:

Աղբավայրը շահագործողներն աղբավայրի տարածքում իրականացված մոնիթորինգի արդյունքները ներառում են «Թափոնների մասին» օրենքի 12-րդ հոդվածի 3-րդ և 16-րդ հոդվածի 2-րդ մասերով սահմանված շրջակա միջավայրի ոլորտում պետական կառավարման լիազորված մարմին ներկայացվող Թափոնների գոյացման նորմատիվների և դրանց տեղադրման սահմանաքանակների նախագծի և

Թափոնների հեռացման վայրերի ռեեստրային գրանցման թերթիկի համապատասխան բաժիններում:

Արարատի համայնքային աղբավայրի մոնիթորինգի ծրագրով կիրականացվեն հետևյալ չափումները և ուսումնասիրությունները.

Աղյուսակ 1. Աղբավայրի մոնիթորինգի ցուցանշները

<i>Աղբավայրում մոնիթորինգի ենթակա</i>	<i>Չափման ցուցանիշները և եղանակը</i>	<i>Դիտարկումների պարբերականությունն աղբավայրի շահագործման փուլում</i>	<i>Դիտարկումների պարբերականությունն աղբավայրի շահագործումը դադարեցնելու և տարածքի վերականգնման փուլում</i>
1. Թափոններից արտազատված հեղուկի /մզվածք/ ծավալ	Ավազանի մակարդակի չափում, արտաքին զննում	յուրաքանչյուր շաբաթ	յուրաքանչյուր կիսամյակ
2. Թափոններից արտազատված հեղուկի բաղադրություն	- թթվածնի քիմիական պահանջարկ (ԹՔՊ, ISO 6060) - թթվածնի կենսաբանական պահանջարկ (ԹԿՊ, ISO 5815-1)	յուրաքանչյուր կիսամյակ	յուրաքանչյուր կիսամյակ
4. Հնարավոր գազային արտանետումներ	Նմուշառում և CH ₄ , CO ₂ , H ₂ S պարունակությանորոշում սերտիֆիկացված լաբորատորիայում	յուրաքանչյուր կիսամյակ	յուրաքանչյուր կիսամյակ
5. Ստորերկրյա ջրերի մակարդակ	Հաշվի առնելով ստորգետնյա ջրերի մակարդակը չափումների կարիք չկա	-	-
6. Ստորերկրյա ջրերի բաղադրություն	Հաշվի առնելով ստորգետնյա ջրերի մակարդակը չափումների կարիք չկա	-	-
7. Հողի բաղադրություն	- մետաղներ - աղեր	յուրաքանչյուր կիսամյակ	յուրաքանչյուր կիսամյակ

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Մթնոլորտային արտանետումների գույքագրման ձեռնարկ, ЕМЕП/ЕЕА, 2009:
2. СН 245-71. Санитарные нормы проектирования промышленных предприятий.
3. Сборник методик по расчету выбросов в атмосферу загрязняющих веществ различными производствами, Госкомгидромет, Ленинград, 1986.
4. «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք ՀՕ-110-Ն և ՀՕ-150 խմբ. 2023թ.
5. Հայաստանի Ազգային Ատլաս, Երևան, 2007:
6. Временное методическое пособие по расчету выбросов от неорганизованных источников в промышленности строительных материалов, МИНПРОМСТРОЙ СССР1984, Москва.
7. Տեղեկագիր: ՀՀ շրջակա միջավայրի մասին: Երևան: 2023թ.:
<http://armmonitoring.am/public/admin/ckfinder/userfiles/files/texekanq/tarekan/Annual-19.pdf>
8. «Բուսական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք
9. «Կենդանական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք
10. «Բնապահպանական վերահսկողության մասին» ՀՀ օրենք (2005)
11. ՀՀ կառավարության 2010 թ-ի հունվարի 29-ի «ՀՀ կենդանիների Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին» թիվ 71-ն որոշում
12. ՀՀ կառավարության 2010 թ-ի հունվարի 29-ի «ՀՀ բույսերի Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին» թիվ 72-ն որոշում:

ՆԱՅԱՍԱՆԻ ՆԱՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Վ Կ Ա Յ Ա Կ Ա Ն

**ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ
ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
(ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ) ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ
ԳՐԱՆՅՄԱՆ**

ՎԿԱՅԱԿԱՆԸ ՏՐԿԱԾ Է Սեփականության օգտագործման ԻՐԱՎՈՒՆԵՐՈՎ
 22 Ներսիսյան Ծարյա Ներսիսյան փառաբանական կոմիտեի
(սեփականության օգտագործողի) անունը (անվանումը)

22 Ներսիսյան Ծարյա Ներսիսյան փառաբանական կոմիտեի
(անշարժ գույքի գտնվելու վայրը (հասցին), անվանումը)
կոմիտեի անկախորդ անդամների կողմից կազմակերպված հաշիվ
 22 Կառավարության 14.03.1997 թ. թիվ 51 որոշման,
(անշարժ գույքի ձեռքբերման իրավունքը հաստատող փաստաթղթի անվանումը)
 22 Կառավարության 28.09.2005 թ. հ.ե 2416-Ն որոշման ՀԻՄՆԱՆ ՎՐԱ

ԳՐԱՆՅԱԿԱՆ Է ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԵՆԹԵՐ
 ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅԵԻ ԿԱՂԱՍՏՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ, ԳՈՒՅԵԻ ՆԿԱՏԱՍԱՐ
 ԻՐԱՎՈՒՆԵՆԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՅԱԿ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ
 03002-2-3 ՍԱՅՑԱՆԻ 000243 ՀԱՄԱՐԻ-ՏԱԿ:

ՍՈՒՅՆ ՎԿԱՅԱԿԱՆԸ ԿԱԶՄՎԱԾ Է ԵՐԿՈՒ ՕՐԻՆԱԿԻՑ. ՄԵԿԸ ՏՐԿՈՒՄ Է ՄԵՓԱԿԱՆԱՏԻՐՈՋԸ
 (ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՂԻՆ), ՄՅՈՒՄԸ ՊԱՂՎՈՒՄ Է ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
 ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԵՆԹԵՐ ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅԵԻ ԿԱՂԱՍՏՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ
 ԱՇԽԱՏԱՆԱԿԱԶՄԻ ՏԱՐԱԾԵԱԶԻՆ ԱՏՈՐԱԲԱԺԱՆՈՒՄՈՒՄ:

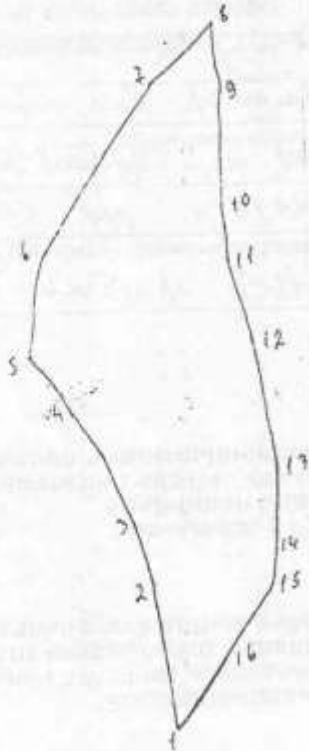
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
 ԱՌԵՆԹԵՐ ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅԵԻ ԿԱՂԱՍՏՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ
 ԿՈՄԻՏԵԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ՏԱՐԱԾԵԱԶԻՆ ԱՏՈՐԱԲԱԺԱՆՄԱՆ
 ՊԵԿԱՎԱՐ Յ. Նիկոլայի
(ստորագրությունը)
 4.5. հունիսի 2007 թ.

2310172

ՀՈՂԱՄԱՍԻ ՀԱՏԱԿԱԳԻՇ

1:2000
(մասշտաբ)

Համար	Երկարություն (մետրներ)	Սահմանափակ կետ
1-2	13.3	---
2-3	28.3	---
3-4	22.4	---
4-5	9.6	---
5-6	30.1	---
6-7	15.2	---
7-8	22.7	---
8-9	20.2	---
9-10	38.6	---
10-11	15.5	---
11-12	25.3	---
12-13	41.9	---
13-14	32.5	---
14-15	4.3	---
15-16	22.2	---
16-1	23.7	---

Կատարող Արմեն Գրիգորյան
(ստորագրություն)

ՀՈՂԱՄԱՍԻ ՏՎՅԱԼՆԵՐԸ

ԿԱՂԱՍՏՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐԸ 103-001
 ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ Կոճունայ Ենթակարգային փակված օբյեկտներ
 ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ առ բավարար
 ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԶԱՓԸ (հա) 0,8800
 ԻՐԱԿՈՒՆՔԻ ՏԵՍԱԿԸ առ փակված օբյեկտ

ՇԵՆՔԻ ՏՎՅԱԼՆԵՐԸ

ԿԱՂԱՍՏՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐԸ _____
 ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ _____
 ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ _____
 ՄԱԿԵՐԵՍԸ (քառ. մ.) _____
 ԻՐԱԿՈՒՆՔԻ ՏԵՍԱԿԸ _____

ՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ՏՎՅԱԼՆԵՐԸ

Գ/Գ	ԿԱՂԱՍՏՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐԸ	ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ	ՄԱԿԵՐԵՍԸ (քառ.մ.)	ԻՐԱԿՈՒՆՔԻ ՏԵՍԱԿԸ

Լրացուցիչ նշումներ, փոփոխություններ

Կատարողներ Արմեն Գ. Զարգարյան
(ստորագրություններ)
Արմեն Գ. Զարգարյան
Գ. Զարգարյան

ՆԱՅԱՍԱԿՆԻ ՆԱՐԵԴԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԿԱՅԱԿԱՆ

ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ
ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
(ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ) ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ
ԳՐԱՆՅՄԱՆ

ԿԿԱՅԱԿԱՆԸ ՏՐՎԱԾ Է

Սեփականացում

ԻՐԱՎՈՒՆԵՐՈՎ

(սեփականության կամ օգտագործման)

ՀՀ Ներքին գործերի նախարարության ֆուզաբալիս համայնքի
(սեփականատիրոջ (օգտագործողի) անունը (անվանումը))

ՀՀ Ներքին գործերի նախարարության ֆուզաբալիս համայնքի

(անշարժ գույքի գումարի վայրը (հասցեն), անվանումը)

համայնքի անհատական սեփականության ֆուզաբալիս համայնքի հողի ֆուզաբալիս

ՀՀ Գառաբարձության 14.03.1998 թ. թիվ 51 որոշման,

(անշարժ գույքի ձեռքբերման իրավունքը հաստատող փաստաթղթի անվանումը)

ՀՀ Գառաբարձության 28.09.2005 թ. ճ: 2416-Ն որոշման

ՀԻՄՆԱԿԱՆ

ԳՐԱՆՅԱԿԱՆ Է ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԵՆԹԵՐ
ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱԴԱՍՏՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ, ԳՈՒՅՔԻ ՆԿԱՏԱՍԵՐ
ԻՐԱՎՈՒՆԵՆԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՅԱԿԱՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ
03002-2-3 ՄԱՏՅԱՆԻ 000244 ՀԱՄԱՐԻ ՏԱԿ:

ՍՈՒՅՆ ԿԿԱՅԱԿԱՆԸ ԿԱԶՄԱԿԱՆ Է ԵՐԿՈՒ ՕՐԻՆԱԿԻՑ. ՄԵԿԸ ՏՐՎՈՒՄ Է ՄԵՓԱԿԱՆԱՏԻՐՁԸ
(ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՂԻՆ), ՄՅՈՒՄԸ ՊԱՂՎՈՒՄ Է ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԵՆԹԵՐ ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱԴԱՍՏՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ
ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԱՏՈՐԱԲԱԾՄԱՆՈՒՄԸ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ԱՌԵՆԹԵՐ ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱԴԱՍՏՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԱՏՈՐԱԲԱԾՄԱՆՄԱՆ

Ղեկավար

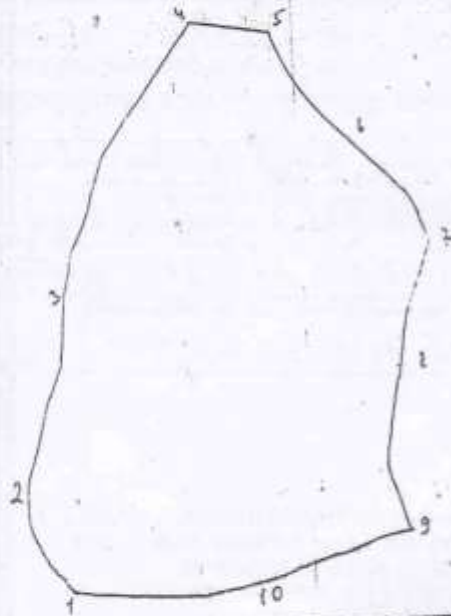
Յ. Սեփականացում
(ստորագրությունը)

հունիս 2007թ.

2310171

Հողատարածի ՀԱՏԱԿԱԳԻՃ

1:2000
(Օճաշարք)

Կետեր	Մակերես (մ²)	Սահմանային Լիցենզիա
1-2	57.0	---
2-3	107.0	---
3-4	89.3	---
4-5	10.7	---
5-6	39.2	---
6-7	45.5	---
7-8	61.0	---
8-9	65.1	---
9-10	78.0	---
ԸՄՈՒՄ	52.0	---

Կատարող *Ռեմոնտային Սերվիս*
(Ստորագրություն)

ՀՈՂԱՄԱՍԻ ՏՎՅԱԼՆԵՐԸ

ԿԱՂԱՍՏՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐԸ 104-003
 ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿՆԾ ԿՆԵ ԱՅԿ ԵՆԻ ՔԱՆԿԱՆ ԱՄՊԻԲԱՆՔ ՓԻՆԵՐԻ ՕՐԿԵՆԳ
 ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ ԱՂ ՔԱՆԿԱՅԻՆ
 ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԶԱՓԸ (ԽԱ) 2,9800
 ԽՐԱԿՈՒՆԻՔԻ ՏԵՍԱԿԸ ԱՆՔ ԿԱՆԿԱՆ ԱՐՅԱՆ

ՇԵՆՔԻ ՏՎՅԱԼՆԵՐԸ

ԿԱՂԱՍՏՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐԸ _____
 ՆՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ _____
 ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ _____
 ՄԱԿԵՐԵՍԸ (ՔԱՌ.Մ.) _____
 ԽՐԱԿՈՒՆԻՔԻ ՏԵՍԱԿԸ _____

ՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ՏՎՅԱԼՆԵՐԸ

Գ/Գ	ԿԱՂԱՍՏՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐԸ	ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ	ՄԱԿԵՐԵՍԸ (ՔԱՌ.Մ.)	ԽՐԱԿՈՒՆԻՔԻ ՏԵՍԱԿԸ

Լրացուցիչ նշումներ, փոփոխություններ

Կատարողներ Արամ Կ. Զարգարյան
(ստորագրություններ)
Սեդրակ Կ. Զարգարյան
Ռոման Կ. Զարգարյան
Գ. Զարգարյան

ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՐԱԴԴՆՈՒԹՅՈՒՆ

Վ Կ Ա Յ Ա Կ Ա Ն

ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ
ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
(ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ) ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ
ԳՐԱՆՅՄԱՆ

ԿԿԱՅԱԿԱՆԸ ՏՐԿԱԾ Է

ՆՆ Գրառվածները

ԻՐԱՎՈՒՆԵՐՈՎ

22 Նիստաբանի Ծառի Նիստաբանի փառաբանի հանձնաժողով
(սեփականատիրոջ (օգտագործողի) անունը (անվանումը))

22 Նիստաբանի Ծառի Նիստաբանի փառաբանի փառաբանի գրառված
(անշարժ գույքի գանձվելու վայրը (հասցեն), անվանումը)
հանձնաժողովի անհայտացված և Բ. Բրաունի փառաբանի հանձնաժողովի կողմից

22 Գրառվածները 14.03.1997 թ. թիվ 51 հրաշման,
(անշարժ գույքի ձեռքբերման իրավունքը հաստատող փաստաթղթի անվանումը)

22 Գրառվածները 28.09.2005 թ. ճի 2416-Ն հրաշման ԴԻՄԻՏ ԿՐԻ

ԳՐԱՅՎԱԾ Է ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԵՆԹԵՐ
ԱՆՆԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱԴԱՍՏՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ, ԳՈՒՅՔԻ ԵԿԱՏՄԱՐ
ԻՐԱՎՈՒՆԵՐԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՄԱՆ ՄԻԱՍՏԱԿԱՆ
03 002-2-3 ՄԱՅՅԱՆԻ 000 245 ՀԱՄԱՐԻ ՏԱԿ:

ՍՈՒՅՆ ԿԿԱՅԱԿԱՆԸ ԿԱԶՄՎԱԾ Է ԵՐԿՈՒ ՕՐԻՆԱԿԻՑ. ՄԵԿԸ ՏՐԿՈՒՄ Է ՍԵՓԱԿԱՆԱՏԻՐՈՋԸ
(ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՂԻՆ), ՄՅՈՒՄԸ ՊԱՅՎՈՒՄ Է ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԵՆԹԵՐ ԱՆՆԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱԴԱՍՏՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ
ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԱՏՈՐԱԲԱԾՆՈՒՄՈՒՄ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ԱՌԵՆԹԵՐ ԱՆՆԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱԴԱՍՏՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ
ԿՈՄԻՏԵԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԱՏՈՐԱԲԱԾՆԱՆ

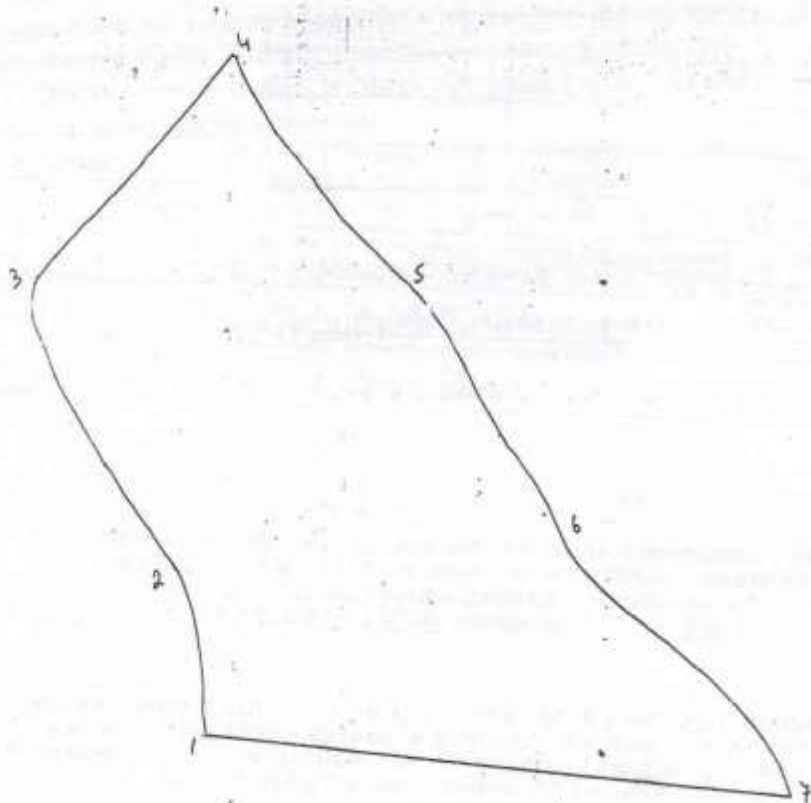
ԴԵԿԱՎԱՐ *[Signature]* Զ. Պիլեպիան
(ստորագրությունը)

Կ.Տ. « 07 » հունիսի 2007թ.

2310170

ՀՈՂԱՄԱՍԻ ՀԱՏԱԿԱԳԻԾԸ

1:2000
(մասշտաբը)

Համար	Երկարություն	Մակերես
1-2	47.5	27.2
2-3	103.5	---
3-4	102.5	---
4-5	97.3	---
5-6	97.3	---
6-7	63.0	---
7-1	159.3	---

Կատարող *Ա. Ա. Ա. Ա.*
(ստորագրություն)

ՀՈՂԱՄԱՍԻ ՏՎՅԱԼՆԵՐԸ

ԿԱՂԱՍՏՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐԸ _____ 104-004
 ԼՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ *Կոնսումալ* *Ենթակառուցվածքների օբյեկտներ*
 ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԼՊԱՏԱԿԸ _____ *առ. բաղ. մ. 1*
 ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԶԱԹԸ (հա) _____ *2,2000*
 ԻՐԱՎՈՒՆԻՔԻ ՏԵՍԱԿԸ _____ *սեփականության*

ՇԵՆՔԻ ՏՎՅԱԼՆԵՐԸ

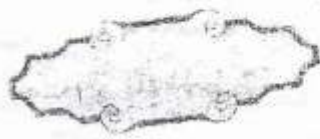
ԿԱՂԱՍՏՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐԸ _____
 ԼՊԱՏԱԿԱՅԻՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ _____
 ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԼՊԱՏԱԿԸ _____
 ՄԱԿԵՐԵՍԸ (քառ. մ.) _____
 ԻՐԱՎՈՒՆԻՔԻ ՏԵՍԱԿԸ _____

ՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ՏՎՅԱԼՆԵՐԸ

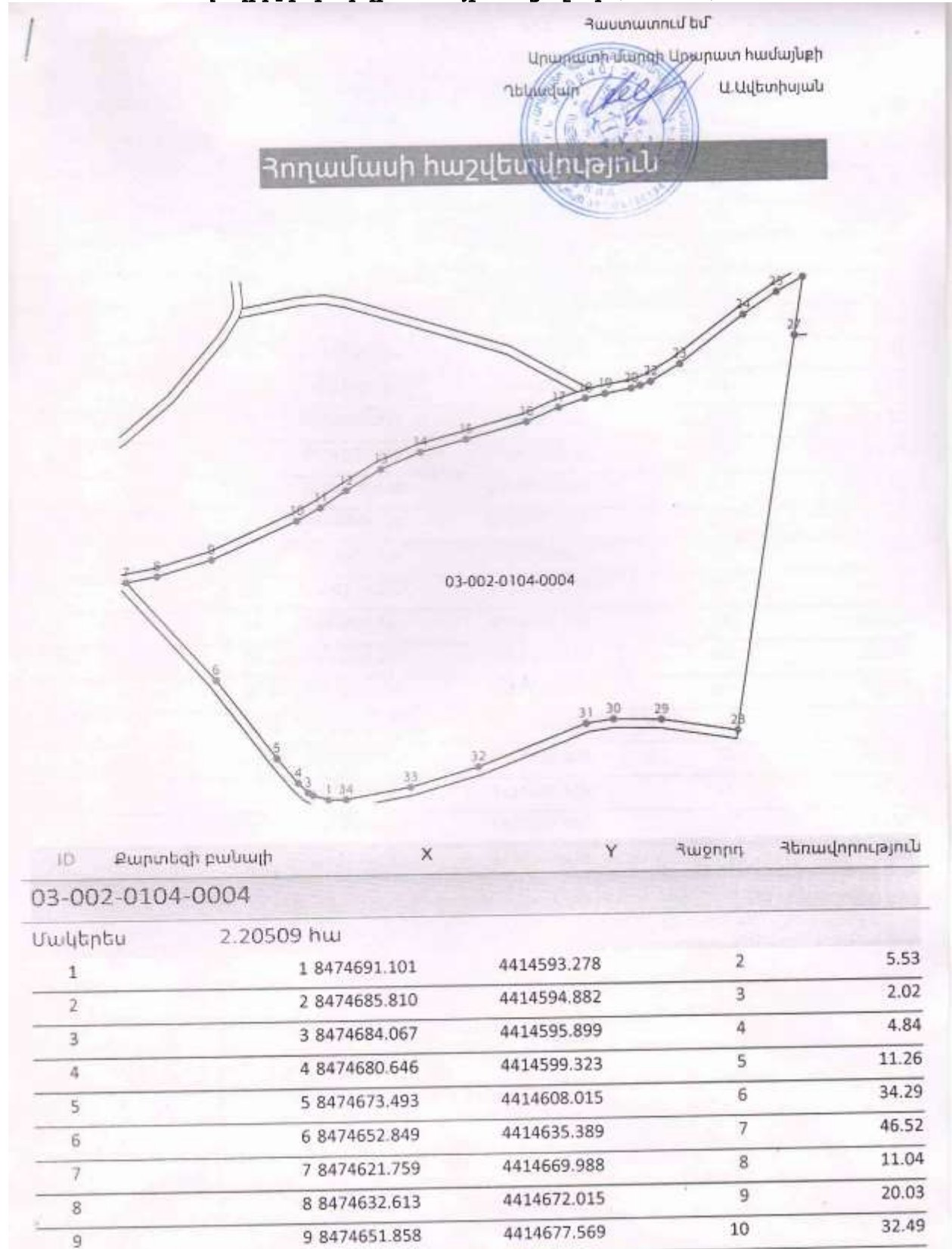
Գ/Գ	ԿԱՂԱՍՏՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱՐԸ	ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԼՊԱՏԱԿԸ	ՄԱԿԵՐԵՍԸ (քառ. մ.)	ԻՐԱՎՈՒՆԻՔԻ ՏԵՍԱԿԸ

Լրացուցիչ նշումներ, փոփոխություններ

Կատարողներ *Մարտի 20*
 (ստորագրություններ)
Սեպտեմբեր 20
Գ. Կարգ
Ե. Կարգ

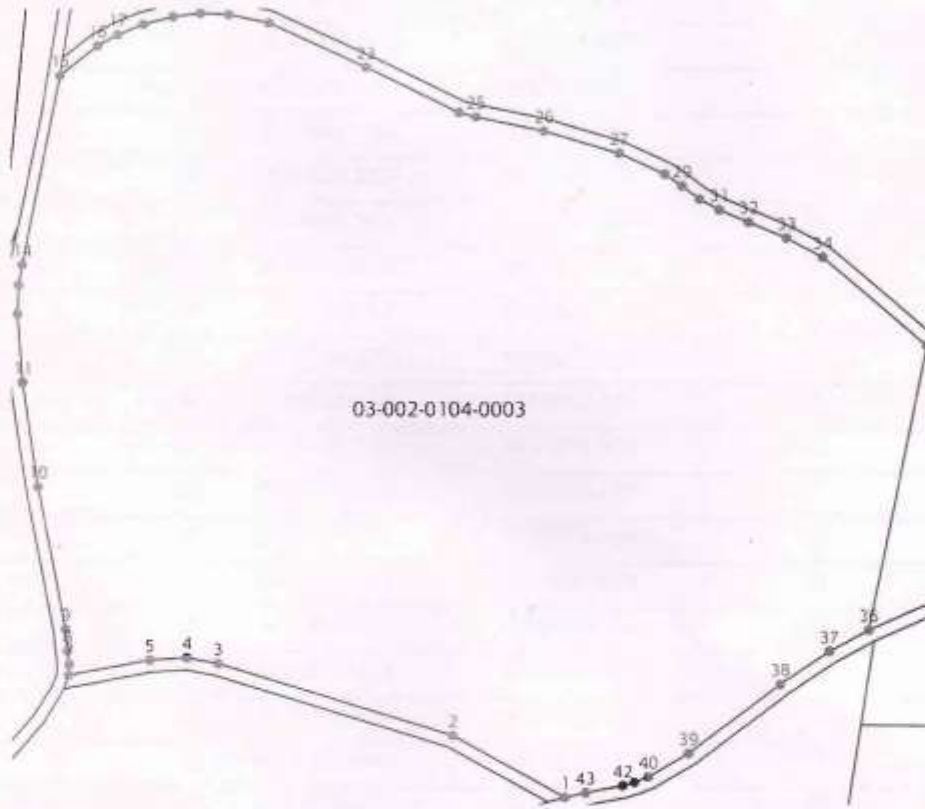

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. Տեղադիրքի կոորդինատային տվյալներ (WGS-84)

ID	Քարտեզի քանակի	X	Y	Հաջորդ	Հեռավորություն
11					10.72
	11	8474689.927	4414695.236	12	
12	12	8474698.898	4414701.106	13	14.37
13	13	8474711.152	4414708.602	14	15.04
14	14	8474725.046	4414714.366	15	16.63
15	15	8474741.113	4414718.643	16	22.04
16	16	8474762.356	4414724.520	17	12.36
17	17	8474773.733	4414729.350	18	9.81
18	18	8474783.054	4414732.403	19	7.12
19	19	8474790.006	4414733.930	20	9.32
20	20	8474799.167	4414735.659	21	3.18
21	21	8474802.217	4414736.557	22	4.05
22	22	8474805.998	4414738.000	23	11.77
23	23	8474816.149	4414743.955	24	28.03
24	24	8474838.528	4414760.837	25	14.15
25	25	8474850.297	4414768.689	26	10.64
26	26	8474859.634	4414773.787	27	20.71
27	27	8474856.369	4414753.333	28	139.54
28	28	8474834.367	4414615.534	29	26.89
29	29	8474807.799	4414619.677	30	16.73
30	30	8474791.072	4414620.026	31	9.67
31	31	8474781.503	4414618.608	32	40.58
32	32	8474743.600	4414604.125	33	24.78
33	33	8474719.758	4414597.369	34	23.02
34	34	8474697.103	4414593.278	1	6.00

Հողամասի հաշվետվություն

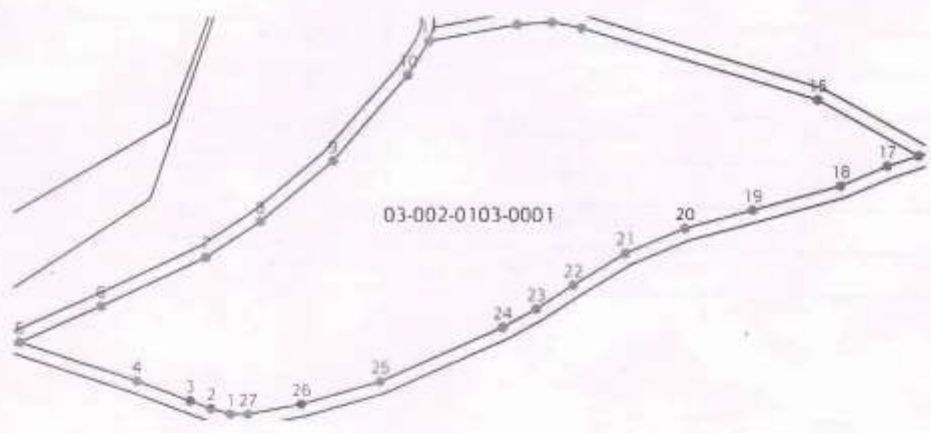

ID	Բարձրեցի բանալի	X	Y	Հաջորդ.	Հեռավորություն
03-002-0104-0003					
Մակերես		2.98062 հա			
1	1 8474784.386	4414735.767	2	31.14	
2	2 8474757.128	4414750.827	3	59.54	
3	3 8474700.216	4414768.308	4	7.70	
4	4 8474692.652	4414769.763	5	9.00	
5	5 8474683.671	4414769.183	6	20.14	
6	6 8474663.874	4414765.472	7	2.58	
7	7 8474664.024	4414768.052	8	3.40	
8	8 8474663.669	4414771.438	9	5.25	
9	9 8474663.147	4414776.663	10	35.25	

ID	Քարտեզի բանալի	X	Y	Հաջորդ	Հեռավորություն
11					16.75
	11	8474652.669	4414836.637	12	
12	12	8474651.476	4414853.348	13	7.05
13	13	8474651.812	4414860.395	14	5.10
14	14	8474652.649	4414865.427	15	47.14
15	15	8474662.048	4414911.623	16	11.73
16	16	8474671.263	4414918.887	17	5.72
17	17	8474676.235	4414921.706	18	6.66
18	18	8474682.409	4414924.211	19	7.43
19	19	8474689.610	4414926.055	20	6.70
20	20	8474696.262	4414926.887	21	6.81
21	21	8474703.063	4414926.555	22	9.89
22	22	8474712.747	4414924.550	23	25.96
23	23	8474736.295	4414913.620	24	25.20
24	24	8474758.932	4414902.553	25	4.27
25	25	8474763.068	4414901.473	26	17.00
26	26	8474779.714	4414898.038	27	19.03
27	27	8474797.944	4414892.582	28	12.23
28	28	8474809.078	4414887.518	29	5.03
29	29	8474813.240	4414884.686	30	5.23
30	30	8474817.419	4414881.550	31	5.50
31	31	8474822.224	4414878.877	32	7.71
32	32	8474829.344	4414875.923	33	10.01
33	33	8474838.556	4414871.997	34	9.93
34	34	8474847.295	4414867.287	35	33.38
35	35	8474872.777	4414845.723	36	70.74
36	36	8474858.311	4414776.482	37	10.90
37	37	8474848.742	4414771.259	38	14.37
38	38	8474836.791	4414763.285	39	27.95
39	39	8474814.481	4414746.455	40	11.35
40	40	8474804.696	4414740.714	41	3.68
41	41	8474801.257	4414739.402	42	2.91
42	42	8474798.463	4414738.580	43	9.22
43	43	8474789.405	4414736.869	1	5.14

Հաստատում եմ՝
 Արարատի մարզի Արարատ համայնքի
 Մեյադար՝ Ա.Ավետիսյան

Հողամասի հաշվետվություն

ID	Քարտեզի բանալի	X	Y	Հաջորդ	Հեռավորություն
03-002-0103-0001					
Մակերես		0.88323 հա			
1	1 8474614.945	4414672.569	2	4.73	
2	2 8474610.396	4414673.869	3	5.27	
3	3 8474605.469	4414675.739	4	13.63	
4	4 8474592.719	4414680.569	5	29.72	
5	5 8474564.467	4414689.803	6	21.63	
6	6 8474584.251	4414698.539	7	27.65	
7	7 8474609.285	4414710.287	8	15.60	
8	8 8474622.340	4414718.822	9	22.66	
9	9 8474639.683	4414733.402	10	27.40	

ID	Բարտեզի թանախի	X	Y	Հացորդ	Հեռավորություն
11	11	8474662.764	4414762.212	12	21.65
12	12	8474684.045	4414766.201	13	8.43
13	13	8474692.462	4414766.745	14	7.16
14	14	8474699.490	4414765.392	15	59.06
15	15	8474755.950	4414748.051	16	27.74
16	16	8474780.231	4414734.635	17	7.95
17	17	8474772.678	4414732.161	18	12.29
18	18	8474761.366	4414727.359	19	21.83
19	19	8474740.327	4414721.538	20	16.81
20	20	8474724.081	4414717.214	21	15.48
21	21	8474709.787	4414711.283	22	14.64
22	22	8474697.293	4414703.642	23	10.64
23	23	8474688.388	4414697.814	24	9.26
24	24	8474680.245	4414693.400	25	32.16
25	25	8474650.831	4414680.395	26	19.68
26	26	8474631.920	4414674.938	27	12.90
27	27	8474619.237	4414672.569	1	4.29

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3. Փորձագնման հաշվետվություն

«ՀԻՊՐՈՏԴԵՐԵՎՈՒԹԱՄԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊՈԱԿ

Պատվիրատու՝ «Քոնսեքուարդ» ՍՊԸ

Պայմանագրի համար՝ L-25/23

Նմուշների ստացման ամսաթիվ՝ փետրվարի 15, 2024թ.

Արդյունքների տրման ամսաթիվ՝ փետրվարի 29, 2024թ.

Լաբորատոր փորձագնման ամսաթիվ՝ փետրվարի 15-28, 2024թ.

Նմուշի անվանում՝ Արարատ քաղաղի աղբավայր

Նմուշատող՝ պատվիրատու

Նմուշի մատրիցա՝ հող

Կիրառված ստանդարտ մեթոդ՝ ՀՍ ԻՍՕ 16965

Հաստատում եմ

«Հիդրոտեքնոլոգիայի և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի տեղին

Լ. Ազիզյան

ՓՈՐՁԱԶՆՆՄԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ_058_2024

Խ.Խ.	Չափված ցուցանիշ	Չափման միավոր	Չափված արժեք
1	Լիթիում	մգ/կգ	0.0227
2	Բերիլիում	մգ/կգ	0.000714
3	Բոր	մգ/կգ	0.0464
4	Նատրիում	մգ/կգ	3.967
5	Մագնեզիում	մգ/կգ	6.657
6	Ալյումին	մգ/կգ	25000
7	Շնդհանուր ֆոսֆոր	մգ/կգ	0.610
8	Կալիում	մգ/կգ	13.79
9	Կալցիում	մգ/կգ	98.53
10	Տիտան	մգ/կգ	2.912
11	Վանադիում	մգ/կգ	0.108
12	Քրոմ	մգ/կգ	0.0484
13	Երկաթ	մգ/կգ	23.88
14	Մանգան	մգ/կգ	0.433
15	Կոբալտ	մգ/կգ	0.0215
16	Նիկել	մգ/կգ	0.0422
17	Պղինձ	մգ/կգ	0.0790
18	Տիեկ	մգ/կգ	0.182
19	Արսեն	մգ/կգ	0.0340
20	Սելեն	մգ/կգ	0.00957
21	Ստրոնցիում	մգ/կգ	0.264
22	Մոլիբդեն	մգ/կգ	0.00149
23	Կադմիում	մգ/կգ	0.000893
24	Անագ	մգ/կգ	0.00129
25	Ծարիր	մգ/կգ	0.00123
26	Բարիում	մգ/կգ	0.0547
27	Կապար	մգ/կգ	0.0123
28	Քիսմոլբ	մգ/կգ	<0.0001
29	Ուրան	մգ/կգ	0.00129

Նմուշները (1.5 կգ) ստացվել են պոլիէթիլենային տոպրակներով:

Արդյունքերը վերաբերում են միայն փորձագնման նմուշներին:

Հավաստում եմ

Տնօրենի տեղակալ՝

Գ. Շահնագարյան

Հողերի, հատակային նստվածքների

և հիդրոկենսաբանական մոնիթորինգի ծառայության պետ՝

Վ. Քաղյան